ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (έκτο τμήμα)
της 18ης Σεπτεμβρίου 2003 *

Στην υπόθεση C-338/00 P,

Volkswagen AG, με έδρα το Wolfsburg (Γερμανία), εκπροσωπούμενη από τον R. Bechtold, Rechtsanwalt, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

αναιρεσείουσα,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση αναιρέσεως που ασκήθηκε κατά της αποφάσεως που εξέδωσε στις 6 Ιουλίου 2000 το Πρωτοδικείο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (τέταρτο τμήμα) στην υπόθεση T-62/98, Volkswagen κατά Επιτροπής (Συλλογή 2000, σ. II-2707), και με την οποία ζητείται η εξαφάνιση της αποφάσεως αυτής,

όπου ο έτερος διάδικος είναι η

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον K. Wiedner, επικουρούμενο από τον H.-J. Freund, avocat,

καθής πρωτοδίκως,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα),

συγκείμενο από τους J.-P. Puissochet, πρόεδρο τμήματος, C. Gulmann, B. Σκουρή (εισηγητή) και τις F. Macken και N. Colneric, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: D. Ruiz-Jarabo Colomer
γραμματέας: M.-F. Contet, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις αγορεύσεις των διαδίκων κατά τη συνεδρίαση της 27ης Ιουνίου 2002,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 17ης Οκτωβρίου 2002,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 14 Σεπτεμβρίου 2000, η Volkswagen AG άσκησε, δυνάμει του άρθρου 49 του Οργανισμού ΕΚ του Δικαστηρίου, αναίρεση κατά της αποφάσεως που εξέδωσε στις 6 Ιουλίου 2000 το Πρωτοδικείο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στην υπόθεση Τ-62/98, Volkswagen

κατά Επιτροπής (Συλλογή 2000, σ. II-2707, στο εξής: αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση), με την οποία το Πρωτοδικείο απέρριψε μερικώς την προσφυγή της για την ακύρωση της αποφάσεως 98/273/ΕΚ της Επιτροπής, της 28ης Ιανουαρίου 1998, στο πλαίσιο της διαδικασίας του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΚ (υπόθεση IV/35.733 — VW) (ΕΕ L 124, σ. 60, στο εξής: απόφαση ή προσβαλλόμενη απόφαση).

Το νομικό πλαίσιο

2 Οι συμβάσεις αντιπροσωπείας στον τομέα της διανομής αυτοκινήτων οχημάτων έχουν εξαιρεθεί, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, της εφαρμογής του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ) με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 123/85 της Επιτροπής, της 12ης Δεκεμβρίου 1984, σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης ΕΟΚ, σε ορισμένες κατηγορίες συμφωνιών διανομής και εξυπηρέτησης των πελατών πριν και μετά την πώληση αυτοκινήτων οχημάτων (ΕΕ 1985, L 15, σ. 16).

3 Οι εν λόγω συμφωνίες ορίζονται στην πρώτη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 123/85 ως «[...] συμφωνίες ορισμένης ή αορίστου διαρκείας με τις οποίες ο συμβαλλόμενος προμηθευτής αναθέτει στο συμβαλλόμενο πωλητή την προώθηση της διανομής και της εξυπηρέτησης πελατών πριν και μετά την πώληση ορισμένων προϊόντων του τομέα των αυτοκινήτων οχημάτων σε καθορισμένη περιοχή και με τις οποίες συμφωνίες ο προμηθευτής αναλαμβάνει, έναντι του διανομέα, την υποχρέωση να προμηθεύει τα προϊόντα της συμφωνίας, στη συμφωνημένη περιοχή, μόνο στον διανομέα ή, πέραν του διανομέα, μόνο σε περιορισμένο αριθμό επιχειρήσεων του δικτύου διανομής με σκοπό τη μεταπώλησή τους».

4 Κατά την ένατη αιτιολογική σκέψη του ίδιου κανονισμού, «οι περιορισμοί που επιβάλλονται στις δραστηριότητες του διανομέα έξω από τη συμφωνημένη περιοχή τον αναγκάζουν να εξασφαλίσει καλύτερα τη διανομή και την εξυπηρέτηση των πελατών μέσα σε μια συμφωνημένη και ελεγχόμενη περιοχή, να γνωρίζει την αγορά με τρόπο που προσεγγίζει τις απόψεις του καταναλωτή και να κατευθύνει την προσφορά του σε συνάρτηση με τις ανάγκες (άρθρο 3, σημεία 8 και 9) [...]».

5 Το άρθρο 1 του κανονισμού 123/85 ορίζει τα εξής:

«Σύμφωνα με το άρθρο 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης ΕΟΚ, το άρθρο 85, παράγραφος 1, [της Συνθήκης] κηρύσσεται ανεφάρμοστο, με τις προϋποθέσεις που καθορίζονται στον παρόντα κανονισμό, στις συμφωνίες στις οποίες μετέχουν δύο μόνον επιχειρήσεις και στις οποίες ο ένας συμβαλλόμενος αναλαμβάνει έναντι του άλλου την υποχρέωση:

1) να προμηθεύει μόνον αυτόν,

ή

2) να προμηθεύει μόνον αυτόν και ορισμένο αριθμό επιχειρήσεων του δικτύου διανομής,

με ορισμένα αυτοκίνητα οχήματα τριών ή περισσοτέρων τροχών που προορίζονται για κυκλοφορία σε δημόσιους δρόμους, με σκοπό τη μεταπώλησή τους,

μέσα σε ορισμένη περιοχή της κοινής αγοράς [...].»

6 Στο άρθρο 2 του κανονισμού 123/85 διευκρινίζεται ότι η χορηγούμενη βάσει του άρθρου 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης απαλλαγή εφαρμόζεται επίσης «όταν η υποχρέωση που αναφέρεται στο άρθρο 1 συνδυάζεται με την υποχρέωση του προμηθευτή να μην πωλεί προϊόντα της συμφωνίας σε τελικούς καταναλωτές στη συμφωνημένη περιοχή [...]».

7 Το άρθρο 3 του κανονισμού 123/85 προβλέπει τα εξής:

«Η απαλλαγή ισχύει επίσης όταν [η συμφωνία επιλεκτικής διανομής] συνδέεται με την υποχρέωση του διανομέα:

[...]

8) έξω από τη συμφωνημένη περιοχή,

α) να μην διατηρεί υποκαταστήματα ή αποθήκες για τη διανομή των προϊόντων της συμφωνίας και των αντίστοιχων προϊόντων·

β) να μην αναζητεί πελατεία για τα προϊόντα της συμφωνίας και τα αντίστοιχα προϊόντα·

9) να μην αναθέτει σε τρίτους τη διανομή και την εξυπηρέτηση πελατών πριν και μετά την πώληση των προϊόντων της συμφωνίας και των αντίστοιχων προϊόντων έξω από τη συμφωνημένη περιοχή·

10) να προμηθεύει τα προϊόντα της συμφωνίας και τα αντίστοιχα προϊόντα σε μεταπωλητή μόνον όταν:

α) ο μεταπωλητής είναι επιχείρηση του δικτύου διανομής,

[...]

11) να μην πωλεί τα αυτοκίνητα οχήματα [...] σε τελικούς καταναλωτές οι οποίοι χρησιμοποιούν τις υπηρεσίες ενός μεσάζοντος, παρά μόνον αν έχει ήδη ανατεθεί γραπτώς στον τελευταίο να αγοράσει και, σε συγκεκριμένη περίπτωση, να αποδεχθεί την παραλαβή ορισμένου αυτοκινήτου οχήματος.»

8 Το άρθρο 4, παράγραφος 1, του ίδιου κανονισμού έχει ως εξής:

«Δεν αντιτίθεται στην εφαρμογή των άρθρων 1, 2 και 3 η υποχρέωση του διανομέα:

[...]

3) να καταβάλλει προσπάθεια να πωλεί στη συμφωνημένη περιοχή κατά τη διάρκεια καθορισμένης χρονικής περιόδου έναν ελάχιστο αριθμό προϊόντων της συμφωνίας, αριθμό που καθορίζει ο προμηθευτής βάσει εκτιμήσεων για τις προβλεπόμενες πωλήσεις του διανομέα, αν οι συμβαλλόμενοι δεν συμφωνούν στο θέμα αυτό,

[...]

8) να ενημερώνει γενικά τον τελικό καταναλωτή εφόσον, για να επισκευάσει ή να συντηρήσει τα προϊόντα της συμφωνίας ή τα αντίστοιχα προϊόντα, χρησιμοποίησε επίσης ανταλλακτικά τρίτων·

[...]».

9 Ο κανονισμός 123/85 αντικαταστάθηκε, από 1ης Οκτωβρίου 1995, από τον κανονισμό (ΕΚ) 1475/95 της Επιτροπής, της 28ης Ιουνίου 1995, σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης σε ορισμένες κατηγορίες συμφωνιών διανομής, πώλησης και εξυπηρέτησης μετά την πώληση αυτοκινήτων οχημάτων (ΕΕ L 145, σ. 25).

10 Το κείμενο των άρθρων 1, 2 και 3 του κανονισμού 1475/95 είναι σχεδόν όμοιο με αυτό των αντιστοίχων διατάξεων του κανονισμού 123/85. Το άρθρο 6, παράγραφος 1, του κανονισμού 1475/95 προβλέπει τα εξής:

«Η απαλλαγή δεν ισχύει εφόσον:

[...]

3) τα μέρη συμφωνούν περιορισμούς του ανταγωνισμού που δεν απαλλάσσονται ρητά από τον παρόντα κανονισμό ή

[...]

7) ο κατασκευαστής, ο προμηθευτής ή άλλη επιχείρηση του δικτύου περιορίζει, άμεσα ή έμμεσα, την ελευθερία των τελικών καταναλωτών, των εντεταλμένων μεσαζόντων ή των διανομέων να προμηθεύονται από επιχείρηση του δικτύου της επιλογής τους, εντός της κοινής αγοράς, προϊόντα της συμφωνίας ή αντίστοιχα προϊόντα [...], ή την ελευθερία των τελικών καταναλωτών να μεταπωλούν τα προϊόντα της συμφωνίας ή αντίστοιχα προϊόντα, εφόσον η πώληση δεν πραγματοποιείται για εμπορικούς σκοπούς,

ή

8) ο προμηθευτής παρέχει στους διανομείς χωρίς αντικειμενικά αιτιολογημένο λόγο αμοιβές που υπολογίζονται σε συνάρτηση με τον τόπο προορισμού των μεταπωλούμενων αυτοκινήτων οχημάτων ή με τον τόπο κατοικίας του αγοραστή,

[...]».

Ιστορικό της διαφοράς και ενώπιον του Πρωτοδικείου διαδικασία

11 Το ιστορικό της διαφοράς εκτίθεται στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση ως εξής:

«1 Η προσφεύγουσα είναι εταιρία χαρτοφυλακίου του ομίλου Volkswagen. Οι εμπορικές δραστηριότητες του ομίλου περιλαμβάνουν την κατασκευή αυτοκινήτων Volkswagen, Audi, Seat και Skoda, καθώς και την παραγωγή εξαρτημάτων και ανταλλακτικών. [...]

2 Τα αυτοκίνητα Volkswagen και Audi πωλούνται στην Κοινότητα μέσω δικτύου επιλεκτικής διανομής. Η εισαγωγή στην Ιταλία αυτών των αυτοκινήτων, καθώς και των ανταλλακτικών και εξαρτημάτων τους, διασφαλίζεται αποκλειστικώς από την ιταλικού δικαίου εταιρία Autogerma SpA (στο εξής: Autogerma), με έδρα τη Βερόνα (Ιταλία), η οποία είναι κατά 100 % θυγατρική της προσφεύγουσας και η οποία, εκ του λόγου αυτού, αποτελεί με την προσφεύγουσα και την Audi μία οικονομική μονάδα. Η διανομή στην Ιταλία γίνεται μέσω νομικώς και οικονομικώς ανεξαρτήτων αντιπροσώπων, οι οποίοι όμως συνδέονται συμβατικώς με την Autogerma.

[...]

8 Από τον Σεπτέμβριο του 1992 και κατά το 1993 η ιταλική λιρέτα διολίσθησε σημαντικά έναντι του γερμανικού μάρκου. Εντούτοις, η προσφεύγουσα δεν

αύξησε αναλογικά τις τιμές πωλήσεως στην Ιταλία. Οι διαφορές τιμών που προέκυψαν από την κατάσταση αυτή δημιούργησαν οικονομικό συμφέρον επανεξαγωγής από την Ιταλία αυτοκινήτων Volkswagen και Audi.

9 Κατά τα έτη 1994 και 1995 περιήλθαν στην Επιτροπή επιστολές Γερμανών και Αυστριακών καταναλωτών οι οποίοι διαμαρτύρονταν για τα εμπόδια που παρεμβάλλονταν ως προς την αγορά καινούργιων αυτοκινήτων Volkswagen και Audi από την Ιταλία με σκοπό την άμεση επανεξαγωγή τους στη Γερμανία ή την Αυστρία.

10 Με την από 24 Φεβρουαρίου 1995 επιστολή η Επιτροπή γνωστοποίησε στην προσφεύγουσα ότι, βάσει καταγγελιών προερχομένων από Γερμανούς καταναλωτές, διαπίστωσε ότι αυτή ή η Autogerma είχε επιβάλει στους Ιταλούς αντιπροσώπους Volkswagen και Audi, απειλώντας τους με λύση της συμβάσεως αντιπροσωπείας, να πωλούν οχήματα μόνο προς Ιταλούς πελάτες. Με την ίδια επιστολή η Επιτροπή έταξε στην προσφεύγουσα προθεσμία τριών εβδομάδων από την ημερομηνία παραλαβής της επιστολής προκειμένου να άρει το εν λόγω κώλυμα επανεξαγωγής και να της κοινοποιήσει τα σχετικά μέτρα.

[...]

13 Στις 17 Οκτωβρίου 1995 η Επιτροπή έλαβε απόφαση διατάσσουσα ελέγχους, κατά το άρθρο 14, παράγραφος 3, του κανονισμού 17 του Συμβουλίου, της 6ης Φεβρουαρίου 1962, πρώτου κανονισμού εφαρμογής των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 25). Οι έλεγχοι πραγματοποιήθηκαν στις 23 και 24 Οκτωβρίου 1995 [...]

14 Βάσει των εγγράφων που βρέθηκαν κατά τους ελέγχους αυτούς, η Επιτροπή έκρινε ότι η προσφεύγουσα, η Audi και η Autogerma είχαν εφαρμόσει μαζί με τους Ιταλούς αντιπροσώπους τους μια πολιτική στεγανοποιήσεως της αγοράς. Στις 25 Οκτωβρίου 1996 η Επιτροπή απηύθυνε σχετική ανακοίνωση αιτιάσεων στην προσφεύγουσα και στην Audi.

15 Με την από 18 Νοεμβρίου 1996 επιστολή η προσφεύγουσα και η Audi ζήτησαν να τους επιτραπεί πρόσβαση στον φάκελο. Ενημερώθηκαν για το περιεχόμενό του στις 5 Δεκεμβρίου 1996.

16 Στις 19 Δεκεμβρίου 1996 η Autogerma, κατόπιν ρητής αιτήσεως της προσφεύγουσας, απηύθυνε εγκύκλιο στους Ιταλούς αντιπροσώπους, διευκρινίζοντας ότι οι απευθυνόμενες σε τελικούς καταναλωτές εξαγωγές (ενδεχομένως διά παρεμβολής μεσαζόντων), καθώς και προς αντιπροσώπους μετέχοντες στο δίκτυο διανομής, είναι νόμιμες και, επομένως, δεν επισύρουν κυρώσεις. Η εγκύκλιος αυτή διευκρίνισε, επίσης, ότι η παρεχόμενη στους αντιπροσώπους έκπτωση επί της τιμής πωλήσεως των παραγγελλομένων αυτοκινήτων, γνωστή ως "περιθώριο", καθώς και η καταβολή της πριμοδοτήσεώς τους [ήταν εντελώς ανεξάρτητες] από το αν τα αυτοκίνητα επωλούντο εντός ή εκτός της συμφωνημένης περιοχής.

[...]

20 Στις 28 Ιανουαρίου 1998 η Επιτροπή εξέδωσε την [προσβαλλόμενη απόφαση]. Στην απόφαση αυτή ορίζεται ως μόνος αποδέκτης η προσφεύγουσα. Η Επιτροπή τονίζει ότι η προσφεύγουσα είναι υπεύθυνη για τη διαπιστωθείσα παράβαση, επειδή η Audi και η Autogerma είναι θυγατρικές της και επειδή εγνώριζε τις δραστηριότητές τους. Όσον αφορά τους Ιταλούς αντιπροσώπους, η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι αυτοί δεν έλαβαν ενεργό μέρος στην παρεμπόδιση

της επανεξαγωγής, αλλά ότι αναγκάστηκαν να αποδεχθούν αυτή την πολιτική, ως θύματα της περιοριστικής πολιτικής που εφάρμοσαν οι κατασκευαστικές εταιρίες και η Autogerma.

[...]

22 Όσον αφορά τα μέτρα που έλαβαν η προσφεύγουσα και η Audi, η Επιτροπή αναφέρει την εκ μέρους της προσφεύγουσας εφαρμογή ενός "συστήματος σπαστού περιθωρίου κέρδους" [...]. Η Επιτροπή κάνει επίσης λόγο για την εκ μέρους της προσφεύγουσας και της Audi μείωση των αποθεμάτων των αντιπροσώπων. Το μέτρο αυτό, συνοδευόμενο από μια περιοριστική πολιτική εφοδιασμού, προκάλεσε σημαντική αύξηση των προθεσμιών παραδόσεως και υποχρέωσε ορισμένους πελάτες να ακυρώσουν τις παραγγελίες τους. Εξάλλου, το σύστημα αυτό παρέσχε στην Autogerma τη δυνατότητα να απορρίψει τις προερχόμενες από Γερμανούς αντιπροσώπους αιτήσεις παραδόσεως (διασταυρούμενες παραδόσεις εντός του δικτύου διανομής της Volkswagen). Η Επιτροπή επικαλείται, επίσης, τις προϋποθέσεις που έθεσαν η Audi και η Autogerma για τον υπολογισμό της τριμηνιαίας πριμοδοτήσεως του 3 %, η οποία καταβάλλεται στους αντιπροσώπους βάσει του αριθμού των πωληθέντων αυτοκινήτων.

23 Μεταξύ των κυρώσεων που επέβαλε η Autogerma στους αντιπροσώπους, η Επιτροπή αναφέρει την καταγγελία ορισμένων συμβάσεων αντιπροσωπείας και την κατάργηση της τριμηνιαίας πριμοδοτήσεως του 3 % για τις πωλήσεως εκτός της συμβατικής περιοχής.

[...]

26 Η Επιτροπή συμπεραίνει ότι τα μέτρα αυτά, τα οποία στο σύνολό τους εντάσσονται στο πλαίσιο της συμβατικής σχέσεως μεταξύ των κατασκευαστών, μέσω της Autogerma, και των Ιταλών αντιπροσώπων του δικτύου τους επιλεκτικής διανομής, απορρέουν από συμφωνία ή εναρμονισμένη πρακτική, καθώς και ότι συνιστούν παράβαση του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, και σηματοδοτούν την εφαρμογή μιας πολιτικής στεγανοποιήσεως της αγοράς. Η Επιτροπή διευκρινίζει ότι τα μέτρα αυτά δεν καλύπτονται από τους κανονισμούς 123/85 και 1475/95, δεδομένου ότι καμία διάταξη αυτών των κανονισμών δεν επιτρέπει την απαλλαγή συμφωνίας αποβλέπουσας στην παρακώλυση παραλλήλων εξαγωγών εκ μέρους τελικών καταναλωτών, μέσω εξουσιοδοτημένων μεσαζόντων ή άλλων αντιπροσώπων του δικτύου διανομής. Τονίζει, επίσης, ότι αποκλείεται εν προκειμένω η χορήγηση ατομικής απαλλαγής, δεδομένου ότι η προσφεύγουσα, η Audi και η Autogerma δεν κοινοποίησαν κανένα στοιχείο της συμφωνίας τους με τους αντιπροσώπους και ότι, εν πάση περιπτώσει, η παρακώλυση της επανεξαγωγής συνιστά προσβολή του σκοπού της προστασίας των καταναλωτών που θέτει το άρθρο 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης.

[...]

28 Στο άρθρο 1 της αποφάσεως η Επιτροπή διαπιστώνει ότι η προσφεύγουσα, μαζί με τις θυγατρικές της επιχειρήσεις Audi και Autogerma, "παρέβησαν τις διατάξεις του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, διότι συνήψαν με τους Ιταλούς αντιπροσώπους του δικτύου διανομής συμφωνίες με σκοπό την απαγόρευση ή την παρεμπόδιση των πωλήσεων προς τελικούς καταναλωτές, που ενεργούσαν είτε δι' ίδιον λογαριασμό είτε μέσω μεσαζόντων, και προς άλλους αντιπροσώπους του δικτύου διανομής εγκατεστημένους σε άλλα κράτη μέλη". Με το άρθρο 2 της αποφάσεως επιβάλλει στην προσφεύγουσα την υποχρέωση να θέσει τέρμα στις παραβάσεις αυτές επιβάλλοντάς της να λάβει, προς τούτο, μεταξύ άλλων τα μέτρα που παραθέτει.

29 Με το άρθρο 3 της αποφάσεως η Επιτροπή επιβάλλει πρόστιμο 102 000 000 ECU στην προσφεύγουσα λόγω της βαρύτητας της διαπιστωθείσας παραβάσεως. Ως προς το ζήτημα αυτό η Επιτροπή φρονεί ότι η παρεμπόδιση των

παραλλήλων εξαγωγών αυτοκινήτων εκ μέρους τελικών καταναλωτών και των διασταυρούμενων παραδόσεων στο πλαίσιο του δικτύου αντιπροσώπων παρεμποδίζουν τη δημιουργία μιας κοινής αγοράς, που είναι μία από τις θεμελιώδεις αρχές της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, καθιστώντας τη διαπιστωθείσα παράβαση ιδιαιτέρως σοβαρή. Στη διαπίστωση αυτή προστίθεται το γεγονός ότι οι εφαρμοστέοι σχετικώς κανόνες έχουν ήδη καθοριστεί από πολλών ετών και ότι ο όμιλος Volkswagen κατέχει το υψηλότερο μερίδιο αγοράς όλων των παραγωγών αυτοκινήτων στην Κοινότητα. Η Επιτροπή επικαλείται, επίσης, έγγραφα προκειμένου να αποδείξει ότι η προσφεύγουσα είχε πλήρη συνείδηση ότι η συμπεριφορά της συνιστούσε παράβαση του άρθρου 85 της Συνθήκης. Υπογραμμίζει, επίσης, ότι η παράβαση διήρκεσε πλέον των δέκα ετών. Τέλος, η Επιτροπή έλαβε υπόψη της, ως επιβαρυντικό στοιχείο, το ότι η προσφεύγουσα, αφενός, δεν ήρε τα επικρινόμενα μέτρα, παρά το ότι, το 1995, της απέστειλε δύο επιστολές με τις οποίες της επεσήμαινε ότι η παρεμπόδιση ή ο περιορισμός των παραλλήλων εξαγωγών από την Ιταλία συνιστά παράβαση των κανόνων περί ανταγωνισμού, και, αφετέρου, εκμεταλλεύθηκε την υφιστάμενη εξάρτηση μεταξύ του κατασκευαστή και των αντιπροσώπων του, η οποία απετέλεσε, εν προκειμένω, για πολλούς διανομείς πηγή σημαντικών απωλειών του κύκλου εργασιών. Στην απόφαση διευκρινίζεται σχετικώς ότι η προσφεύγουσα, η Audi και Autogerma απείλησαν περισσότερους από πενήντα αντιπροσώπους ότι θα καταγγείλουν τη σύμβασή τους στην περίπτωση που αυτοί συνεχίσουν να πωλούν αυτοκίνητα σε αλλοδαπούς πελάτες, μάλιστα δε καταγγέλθηκαν πράγματι δώδεκα συμβάσεις αντιπροσωπείας, θέτοντας σε κίνδυνο την ύπαρξη των αντίστοιχων επιχειρήσεων.

30 Η απόφαση κοινοποιήθηκε με επιστολή η οποία απεστάλη προς την προσφεύγουσα στις 5 Φεβρουαρίου 1998 και παρελήφθη από αυτήν την επομένη.

[...]»

12 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 8 Απριλίου 1998 η προσφεύγουσα άσκησε προσφυγή κατά της αποφάσεως αυτής.

13 Προς στήριξη της προσφυγής της, η προσφεύγουσα προέβαλε, κατ' ουσίαν, πέντε λόγους ακυρώσεως. Ο πρώτος και ο δεύτερος λόγος αναφέρονταν, αντιστοίχως, σε πλάνη περί τα πραγματικά περιστατικά και το δίκαιο κατά την εφαρμογή του άρθρου 85 της Συνθήκης. Οι τρεις τελευταίοι λόγοι αναφέρονταν στην παραβίαση της αρχής της χρηστής διοικήσεως, της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως και στην προσβολή του δικαιώματος ακροάσεως.

14 Επιπλέον, η προσφεύγουσα προέβαλε, επικουρικώς, ισχυρισμό σχετικό με τη μείωση του επιβληθέντος με την προσβαλλόμενη απόφαση προστίμου, αντλούμενο από το υπερβολικό ποσό του προστίμου αυτού.

15 Ειδικότερα, προς στήριξη του πρώτου και του δεύτερου λόγου ακυρώσεως, η προσφεύγουσα υποστήριξε, μεταξύ άλλων, τα εξής:

— όσον αφορά την παρεμπόδιση που προκύπτει από το σύστημα πριμοδοτήσεως και από την παράβαση του κανονισμού 123/85, η πριμοδότηση του 3 % χορηγήθηκε, λογικά, σε συνάρτηση με την ορθή εκπλήρωση της υποχρεώσεως του αντιπροσώπου, η οποία συνίσταται στον περιορισμό της δραστηριότητάς του μόνο στη συμφωνημένη περιοχή· επομένως, ο κανόνας του 15 %, κατά τον οποίο για τον υπολογισμό της πριμοδοτήσεως λαμβάνεται υπόψη το σύνολο των πωλήσεων ενώ οι πωλήσεις που πραγματοποιούνται εκτός της συμφωνημένης περιοχής λαμβάνονται υπόψη μέχρι ανωτάτου ορίου 15 % επί του συνόλου των πωλήσεων που πραγματοποίησε ο αντιπρόσωπος (στο εξής: κανόνας του 15 %), ήταν απολύτως δικαιολογημένος βάσει του ίδιου του κανονισμού 123/85 (πρώτη και ένατη αιτιολογική σκέψη και άρθρο 4, παράγραφος 1, σημείο 3)·

— αντιθέτως προς τους ισχυρισμούς της Επιτροπής, ουδέποτε εισήχθη σύστημα σπαστού περιθωρίου κέρδους·

— η διαπίστωση της Επιτροπής ότι η εμπορική συμπεριφορά των κατασκευαστών και του δικτύου τους διανομής στην Ιταλία έναντι καταναλωτών από άλλα κράτη μέλη συνιστά εμπόδιο στις επανεξαγωγές είναι εσφαλμένη·

— όλες οι καταγγελίες συμβάσεων αντιπροσωπείας επί των οποίων στηρίζεται η Επιτροπή αφορούν αντιπροσώπους οι οποίοι ενανειλημμένως επώλησαν αυτοκίνητα σε μη εξουσιοδοτημένους μεταπωλητές και ενίοτε μάλιστα παρέβησαν κατάφωρα τις συμβατικές τους υποχρεώσεις·

— η συμπεριφορά που της προσάπτεται δεν συνεχίστηκε μετά τον Οκτώβριο 1995· τα δε κατασχεθέντα από την Επιτροπή έγγραφα αναφέρονται μόνο στα έτη 1993 έως 1995 και

— ο περιορισμός του εφοδιασμού στην ιταλική αγορά δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως συμφωνία υπό την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης.

16 Στο πλαίσιο του τρίτου λόγου ακυρώσεως, ο οποίος αντλείται από παραβίαση της αρχής της χρηστής διοικήσεως, η προσφεύγουσα προσήψε στην Επιτροπή ότι πριν από την έκδοση της προσβαλλομένης αποφάσεως έδωσε δημοσιότητα στις εκτιμήσεις της και στις προθέσεις της σχετικά με το πρόστιμο.

17 Με τον τέταρτο λόγο ακυρώσεως, ο οποίος αντλείται από την ανεπαρκή αιτιολογία της προσβαλλομένης αποφάσεως, η προσφεύγουσα υποστήριξε ότι οι παρατηρήσεις της ιδίας και της Audi κατά τη διοικητική διαδικασία δεν εξετάστηκαν επαρκώς.

Συγκεκριμένα, η Επιτροπή παρέλειψε να λάβει υπόψη, με την εν λόγω απόφαση, την ανάλυση ορισμένων εγγράφων η οποία υποβλήθηκε ως απάντηση προς την ανακοίνωση των αιτιάσεων.

18 Τέλος, προς στήριξη του επικουρικού ισχυρισμού της που αντλείται από το υπερβολικό ποσό του προστίμου που της επιβλήθηκε, η προσφεύγουσα υποστήριξε ότι ουδέποτε είχε την πρόθεση να διαπράξει παραβάσεις και ότι τα έγγραφα που παρατίθενται στην προσβαλλόμενη απόφαση προκειμένου να αποδείξουν το αντίθετο (αιτιολογική σκέψη 214 της αποφάσεως) ερμηνεύθηκαν από την Επιτροπή κατά τρόπο εντελώς εσφαλμένο. Ισχυρίστηκε, επίσης, ότι η «convenzione B» (σύμβαση που επισυνάπτεται στη σύμβαση αντιπροσωπείας), η οποία κοινοποιήθηκε στην Επιτροπή το 1988, προέβλεπε ρητά τον κανόνα του 15 %· επομένως, σύμφωνα με το άρθρο 15, παράγραφος 5, του κανονισμού 17, ουδέν πρόστιμο μπορούσε να της επιβληθεί για τον λόγο ότι εφάρμοσε τον εν λόγω κανόνα.

Η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση

Επί της παρεμποδίσεως που απορρέει από το σύστημα πριμοδοτήσεως και επί της παραβάσεως του κανονισμού 123/85

19 Το Πρωτοδικείο έκρινε, μεταξύ άλλων, τα εξής:

«49 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι ο κανόνας [του 15 %] μπορούσε να παρακινήσει τους Ιταλούς αντιπροσώπους να πραγματοποιούν το 85 % τουλάχιστον

των πωλήσεων διαθεσίμων αυτοκινήτων εντός του συμβατικού τους εδάφους. Συνεπώς περιόριζε τις δυνατότητες τελικών καταναλωτών και αντιπροσώπων άλλων κρατών μελών να αγοράσουν αυτοκίνητα στην Ιταλία, ιδίως σε περιόδους κατά τις οποίες, αφενός, τέτοιου είδους αγορές παρουσίαζαν σημαντικό συμφέρον γι' αυτούς και, αφετέρου, ο αριθμός των διαθεσίμων προς πώληση αυτοκινήτων εντός του εν λόγω κράτους ήταν περιορισμένος [...]. Συνεπώς, ορθώς η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα, ιδίως στην αιτιολογική σκέψη 181 της αποφάσεως, ότι ο κανόνας του 15 % έβαινε πέραν της απαλλαγής που είχε χορηγηθεί με τον κανονισμό 123/85. Πράγματι, καίτοι ο κανονισμός 123/85 παρέχει στους κατασκευαστές σημαντικά μέσα προστασίας των δικτύων τους, εντούτοις δεν τους επιτρέπει να στεγανοποιούν τις αγορές (απόφαση του Δικαστηρίου της 24ης Οκτωβρίου 1995, C-70/93, Bayerische Motorenwerke, Συλλογή 1995, σ. I-3439, σκέψη 37).

[...]

189 [...] παρατηρείται ότι σαφώς συνάγεται από το γεγονός ότι ο κανόνας του 15 % ίσχυε αδιαλείπτως από 1ης Ιανουαρίου 1988 έως 30ής Σεπτεμβρίου 1996 [...] ότι η προσφεύγουσα παρέβαινε τους κοινοτικούς κανόνες ανταγωνισμού καθόλη τη διάρκεια αυτής της περιόδου (βλ. ανωτέρω σκέψη 49). [...]»

Επί της θεσπίσεως συστήματος σπαστού περιθωρίου κέρδους

20 Το Πρωτοδικείο έκρινε, με τη σκέψη 72 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε κατά τρόπο επαρκώς ακριβή και συγκλίνοντα την εφαρμογή,

υπό μορφή συμφωνίας ή εναρμονισμένης πρακτικής, ενός συστήματος σπαστού περιθωρίου κέρδους και ότι η προσβαλλόμενη απόφαση βαρύνεται, ως προς το σημείο αυτό, με πλάνη εκτιμήσεως.

Επί της παρεμποδίσεως που απορρέει από την εμπορική συμπεριφορά έναντι των καταναλωτών

21 Το Πρωτοδικείο έκρινε, μεταξύ άλλων, τα εξής:

«105 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι τα επιχειρήματα της προσφεύγουσας προφανώς αντιφάσκουν με μεγάλο αριθμό καταγγελιών στις οποίες προέβησαν, ιδίως κατά τη διάρκεια του έτους 1995, καταναλωτές από άλλα κράτη μέλη πλην της Ιταλίας, ιδίως δε γερμανικής και αυστριακής ιθαγένειας, είτε προς την προσφεύγουσα, την Audi και την Autogerma είτε προς την Επιτροπή. Κατόπιν αιτήσεως του Πρωτοδικείου να του γνωστοποιήσει το σύνολο των επιστολών καταναλωτών που έλαβε ή κατέσχεσε, η Επιτροπή προσκόμισε πλέον των 60 επιστολών ή τηλεομοιοτυπιών κοινό θέμα των οποίων είναι η καταγγελία των εμποδίων που αντιμετώπισαν οι καταναλωτές αυτοί προκειμένου να αγοράσουν αυτοκίνητο Volkswagen ή Audi στην Ιταλία. Αρκεί προς τούτο να παρατεθούν ορισμένες από τις επιστολές που ανέλυσε η Επιτροπή στην προσβαλλόμενη απόφαση.»

22 Αφού παρέθεσε, στις σκέψεις 106 έως 114 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ορισμένες από τις επιστολές αυτές, το Πρωτοδικείο διαπίστωσε τα εξής:

«115 Από τις ανωτέρω επιστολές προκύπτει κατά τρόπο χαρακτηριστικό ότι, κατά τη διάρκεια της εξεταζόμενης περιόδου, δυνητικός πελάτης που έχει την

κατοικία του εκτός Ιταλίας αντιμετώπιζε μεγάλες δυσκολίες για να βρει Ιταλό αντιπρόσωπο της Volkswagen και της Audi διατεθειμένο να του πωλήσει αυτοκίνητο. Κατά συνέπεια, ορθώς η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η εμπορική συμπεριφορά των κατασκευαστών και του δικτύου τους διανομής στην Ιταλία έναντι καταναλωτών προερχομένων από άλλα κράτη μέλη συνιστούσε επίσης εμπόδιο για τις επανεξαγωγές.»

Επί των κυρώσεων που επιβλήθηκαν στους αντιπροσώπους

23 Το Πρωτοδικείο επισήμανε, με τη σκέψη 169 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι τα αποδεικτικά στοιχεία που προσκόμισε η Επιτροπή όσον αφορά τις καταγγελίες συμβάσεων αντιπροσωπείας δεν αρκούν ώστε να αποκλειστεί το ότι επιβλήθηκαν πράγματι κυρώσεις μόνον προς τους αντιπροσώπους εκείνους οι οποίοι, πλην άλλων παραβιάσεων συμβατικών υποχρεώσεων, επώλησαν αυτοκίνητα προς μη εξουσιοδοτημένους μεταπωλητές και ότι, συνεπώς, η Επιτροπή επλανήθη θεωρώντας ως αποδεδειγμένο ότι οι εν λόγω καταγγελίες των συμβάσεων αντιπροσωπείας συνιστούσαν παράνομο μέτρο.

Επί της διάρκειας της παρεμποδίσεως των επανεξαγωγών

24 Με τη σκέψη 192 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Πρωτοδικείο διαπίστωσε ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε με νομική επάρκεια ότι η παράβαση της προσφεύγουσας διήρκεσε αδιαλείπτως από 1ης Οκτωβρίου 1996 μέχρι τον Ιανουάριο του 1998.

Επί του αν ο περιορισμός του εφοδιασμού στην ιταλική αγορά συνιστά συμφωνία υπό την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης

25 Το Πρωτοδικείο έκρινε, μεταξύ άλλων, τα εξής:

«236 Κατά πάγια νομολογία, η πρόσκληση την οποία απευθύνει ένας κατασκευαστής αυτοκινήτων στους συμβεβλημένους διανομείς του δεν συνιστά μονομερή ενέργεια εκφεύγουσα του πεδίου εφαρμογής του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, αλλά συμφωνία κατά την έννοια του άρθρου αυτού, όταν εντάσσεται σε ένα πλέγμα διαρκών εμπορικών σχέσεων διεπομένων από προϋφιστάμενη γενική συμφωνία (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 17ης Σεπτεμβρίου 1985, 25/84 και 26/84, Ford κατά Επιτροπής, Συλλογή 1985, Συλλογή 1985, σ. 2725, σκέψη 21, και Bayerische Motorenwerke, προαναφερθείσα, σκέψεις 15 και 16). Η νομολογία αυτή έχει εν προκειμένω εφαρμογή. Πράγματι, όπως προκύπτει από την εξέταση του πρώτου λόγου (βλ. ανωτέρω, ιδίως σκέψεις 49, 58, 89 έως 92 και 162 έως 165), ο κανόνας του 15 %, η ποσόστωση του εφοδιασμού, οι έλεγχοι και οι προειδοποιήσεις απέβλεπαν στο σύνολό τους στο να επηρεάσουν τους Ιταλούς αντιπροσώπους στο πλαίσιο εκτελέσεως της συμβάσεώς τους με την Autogerma.»

Επί της παραβιάσεως της αρχής της χρηστής διοικήσεως λόγω διαρροών στον Τύπο

26 Το Πρωτοδικείο διαπίστωσε, με τις σκέψεις 280 έως 282 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι, πριν από την έκδοση της προσβαλλομένης αποφάσεως, ένα ουσιαστικό στοιχείο του σχεδίου αποφάσεως που υποβλήθηκε στη συμβουλετική επιτροπή και κατόπιν, για οριστική έγκριση, στο σώμα των επιτρόπων αποτέλεσε αντικείμενο πολλών διαρροών στον Τύπο· ότι οι διαρροές αυτές στον Τύπο δεν

περιορίζονταν στην έκφραση της προσωπικής απόψεως του αρμόδιου για τα ζητήματα ανταγωνισμού μέλους της Επιτροπής αναφορικά με τη συμφωνία των εξεταζομένων μέτρων με το κοινοτικό δίκαιο, αλλά ότι ενημέρωναν το κοινό, με υψηλό βαθμό ακρίβειας, ως προς το σχεδιαζόμενο ποσό του προστίμου. Έκρινε ότι, κατ' αυτόν τον τρόπο, η Επιτροπή προσέβαλε την καλή φήμη της κατηγορούμενης επιχειρήσεως και το συμφέρον για μια χρηστή κοινοτική διοίκηση.

27 Το Πρωτοδικείο συνέχισε τη συλλογιστική του ως εξής:

«283 Κατά πάγια νομολογία, πλημμέλεια όπως αυτή που διαπιστώθηκε ανωτέρω μπορεί να επιφέρει την ακύρωση της σχετικής αποφάσεως αν αποδειχθεί ότι ελλείψει αυτής της πλημμέλειας, η εν λόγω απόφαση θα είχε διαφορετικό περιεχόμενο (απόφαση του Δικαστηρίου της 16ης Δεκεμβρίου 1975, 40/73 έως 48/73, 50/73, 54/73 έως 56/73, 111/73, 113/73 και 114/73, Suiker Unie κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1975, σ. 507, σκέψη 91· απόφαση [του Πρωτοδικείου, της 7ης Ιουλίου 1994, T-43/92], Dunlop Slazenger κατά Επιτροπής, [Συλλογή 1994, σ. II-441], σκέψη 29). Στην προκειμένη, όμως, υπόθεση η προσφεύγουσα δεν προσκόμισε μια τέτοια απόδειξη. Πράγματι, από κανένα στοιχείο δεν προκύπτει ότι αν δεν είχαν διαρρεύσει οι επίμαχες πληροφορίες η συμβουλευτική επιτροπή ή το σώμα των επιτρόπων θα είχε τροποποιήσει το ποσό του προστίμου ή το περιεχόμενο της προτεινόμενης αποφάσεως.

284 Συνεπώς, το σκέλος αυτό του τρίτου λόγου πρέπει επίσης να απορριφθεί. [...]»

Επί της ανεπαρκούς αιτιολογίας της προσβαλλομένης αποφάσεως

28 Το Πρωτοδικείο έκρινε, μεταξύ άλλων, τα εξής:

«297 Από την αιτιολογία της προσβαλλομένης αποφάσεως προκύπτει, σύμφωνα με τις απαιτήσεις του άρθρου 190 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 253 ΕΚ), κατά τρόπο σαφή και μη επιδεχόμενο αμφισβήτηση η συλλογιστική της Επιτροπής έτσι ώστε, αφενός, η προσφεύγουσα να γνωρίζει τους λόγους της εν λόγω αποφάσεως, προκειμένου να υπερασπιστεί τα δικαιώματά της και, αφετέρου, το Πρωτοδικείο να ασκήσει τον έλεγχό του ως προς το βάσιμο αυτής (βλ. την απόφαση του Δικαστηρίου της 15ης Μαΐου 1997, C-278/95 P, Siemens κατά Επιτροπής, Συλλογή 1997, σ. I-2507, σκέψη 17, και τις αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 6ης Απριλίου 1995, T-150/89, Martinelli κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-1165, σκέψη 65, και [της 21ης Οκτωβρίου 1997, T-229/94], Deutsche Bahn κατά Επιτροπής, [Συλλογή 1997, σ. II-1689], σκέψη 96).

298 Πράγματι, στην προσβαλλόμενη απόφαση συναφώς εξηγείται, τούτο δε για τις διάφορες προσαπτόμενες συμπεριφορές, ο λόγος για τον οποίο η Επιτροπή έκρινε ότι η προσφεύγουσα παρέβη το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης. Οι αναλύσεις στις οποίες προέβη η Επιτροπή έδωσαν τη δυνατότητα στο Πρωτοδικείο να ασκήσει τον έλεγχο νομιμότητας. Εξάλλου, τόσο στο δικόγραφο της προσφυγής όσο και στη συνέχεια της διαδικασίας, η προσφεύγουσα απάντησε στα επιχειρήματα που διατυπώνει η Επιτροπή στην απόφαση ως προς τη διαπίστωση της παραβάσεως, πράγμα που αποδεικνύει ότι η απόφαση της παρέσχε τα αναγκαία στοιχεία προς υπεράσπιση των δικαιωμάτων της.

299 Εξάλλου, στην απόφαση και, ειδικότερα, στις αιτιολογικές σκέψεις 194 έως 201 αυτής, η Επιτροπή απάντησε ρητώς, όπως εκτίθεται ανωτέρω στη σκέψη 27, σε ορισμένες από τις παρατηρήσεις που διατύπωσαν η προσφεύγουσα και

η Audi σε απάντηση [προς την ανακοίνωση] των αιτιάσεων. Πρέπει σχετικώς να προστεθεί ότι δεν απόκειται στην Επιτροπή να απαντήσει στις λεπτομερείς αντιρρήσεις της προσφεύγουσας, όπως αυτές που προβλήθηκαν αναφορικά με την πολιτική της στον τομέα του περιθωρίου. Αρκεί η Επιτροπή να εξηγήσει σαφώς και κατηγορηματικώς, όπως έκανε στις αιτιολογικές σκέψεις 62 έως 66 της αποφάσεως, γιατί θεώρησε ότι εφαρμόστηκε σύστημα σπαστού περιθωρίου (βλ. την απόφαση Siemens κατά Επιτροπής, προαναφερθείσα, σκέψεις 17 και 18). Επίσης, η Επιτροπή αιτιολόγησε προσηκόντως τις αναλύσεις των κατασχεθέντων εγγράφων εξηγώντας αναλυτικώς για ποιους λόγους θεώρησε ότι τα έγγραφα αυτά απεδείκνυαν την ύπαρξη της προβαλλομένης παραβάσεως, χωρίς να απαντήσει σημείο προς σημείο στις διαφορετικές ερμηνείες των εγγράφων αυτών που υποστήριξε η προσφεύγουσα στην απάντησή της προς την ανακοίνωση των αιτιάσεων. [...]»

Επί του υπερβολικού ποσού του επιβληθέντος προστίμου

29 Όσον αφορά, κατ' αρχάς, την πρόθεση διαπράξεως της παραβάσεως, το Πρωτοδικείο έκρινε τα εξής:

«334 Όσον αφορά το πρώτο ζήτημα, δεν αμφισβητείται ότι, στην παρούσα υπόθεση, η Επιτροπή διαπίστωσε ότι η παράβαση διαπράχθηκε εκ προθέσεως και όχι εξ απλής αμελείας (αιτιολογική σκέψη 214 της αποφάσεως). Η εκτίμηση αυτή είναι πλήρως δικαιολογημένη. Πράγματι, όπως διαπιστώθηκε ανωτέρω, στο πλαίσιο εξετάσεως του πρώτου λόγου, η προσφεύγουσα έλαβε μέτρα αποβλέποντα στη στεγανοποίηση της ιταλικής αγοράς και, κατά συνέπεια, στην παρεμπόδιση του ανταγωνισμού [...]. Εξάλλου, για να μπορεί να θεωρηθεί ότι μια παράβαση διαπράχθηκε εκ προθέσεως δεν είναι απαραίτητο η επιχείρηση να έχει επίγνωση ότι παραβαίνει τους κανόνες αυτούς, αλλά αρκεί το ότι δεν μπορούσε να αγνοεί ότι η συμπεριφορά της είχε ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού (βλ. αποφάσεις του Πρωτο-

δικείου της 2ας Ιουλίου 1992, T-61/89, Dansk Pelsdyravlerforening κατά Επιτροπής, Συλλογή 1992, σ. II-1931, σκέψη 157, και της 6ης Απριλίου 1995, T-143/89, Ferriere Nord κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-917, σκέψη 41). Δεδομένης όμως της υπάρξεως πάγιας νομολογίας κατά την οποία οι στεγανοποιήσεις των αγορών αντιβαίνουν προς τους κοινοτικούς κανόνες περί ανταγωνισμού [...], η προσφεύγουσα δεν μπορούσε να αγνοεί ότι η συμπεριφορά της παρεμπόδιζε τον ανταγωνισμό.»

30 Όσον αφορά, ακολούθως, το ερώτημα αν ο κανόνας του 15 % κοινοποιήθηκε στην Επιτροπή καθώς και τις συνέπειες που απορρέουν ως προς τον καθορισμό του προστίμου στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, το Πρωτοδικείο έκρινε τα εξής:

«342 Όσον αφορά το επιχείρημα ότι η convenzione B είχε κοινοποιηθεί το 1988 και ότι, κατά συνέπεια, η Επιτροπή δεν μπορούσε να επιβάλει κυρώσεις στην προσφεύγουσα για τον κανόνα του 15 % που περιέχεται στην εν λόγω συμφωνία, υπενθυμίζεται, πρώτον, ότι η [εκ του άρθρου 15, παράγραφος 5, στοιχείο α', του κανονισμού 17 απαγόρευση επιβολής προστίμων] για πράξεις "μεταγενέστερες της κοινοποιήσεως στην Επιτροπή και προγενέστερες της αποφάσεως με την οποία δέχεται ή αποκλείει την εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης, εφόσον εμπίπτουν στα όρια της δραστηριότητας που περιγράφεται στην κοινοποίηση", ισχύει μόνο για τις συμφωνίες που έχουν κοινοποιηθεί κατά τον απαιτούμενο τύπο (απόφαση του Δικαστηρίου της 10ης Δεκεμβρίου 1985, 240/82 έως 242/82, 261/82, 262/82, 268/82 και 269/82, Stichting Sigarettenindustrie κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 3831, σκέψη 77· απόφαση [του Πρωτοδικείου, της 21ης Φεβρουαρίου 1995], SPO κ.λπ. κατά Επιτροπής, [T-29/92, Συλλογή 1995, σ. II-289], σκέψη 342· βλ. επίσης την απόφαση του Δικαστηρίου της 10ης Ιουλίου 1980, 30/78, Distillers Company κατά Επιτροπής, Συλλογή 1980, σ. 2229, σκέψεις 23 και 24). Επιβάλλεται, επίσης, να παρατηρηθεί ότι με έγγραφο της 25ης Νοεμβρίου 1988 (παράρτημα 3 του υπομνήματος αντικρούσεως), η Επιτροπή πληροφορεί την Autogerma ότι η εκ μέρους της [ανακοίνωση] της convenzione B δεν συνιστά κοινοποίηση κατά την έννοια του κανονισμού 17 [...].

343 Ανεξαρτήτως του αν η ανακοίνωση της convenzione Β συνιστά ή όχι κοινοποίηση κατά την έννοια του κανονισμού 17, το γεγονός [και μόνον] ότι η σύμβαση αυτή είχε ήδη ανακοινωθεί στην Επιτροπή από το 1988 θα έπρεπε να την οδηγήσει στο να μη θεωρήσει τη σύμβαση αυτή, μόνη της, ως στοιχείο που δικαιολογεί αύξηση του ποσού που ορίστηκε λόγω της βαρύτητας της παραβάσεως (αιτιολογική σκέψη 217 της αποφάσεως). Συνεπώς, η περίοδος από το 1988 έως το 1992, κατά την οποία ο προβλεπόμενος από την convenzione Β κανόνας του 15 % συνιστά τη μόνη προσαπτόμενη πράξη (βλ. αιτιολογική σκέψη 202 της αποφάσεως), δεν πρέπει να ληφθεί υπόψη για τον ορισμό του προστίμου, καίτοι ορθώς ο κανόνας αυτός χαρακτηρίστηκε ασυμβίβαστος με τη Συνθήκη (βλ., σχετικώς, ανωτέρω σκέψεις 49 και 189).

344 Αντιθέτως, ο κανόνας του 15 % μπορεί να ληφθεί υπόψη για τον ορισμό του προστίμου κατά την περίοδο 1993 έως 1996. Πράγματι, όπως διαπιστώθηκε ανωτέρω [...], κατά την εν λόγω περίοδο, η προβλεπόμενη από τον κανόνα του 15 % οροφή συνδυάστηκε και, επομένως, ενισχύθηκε με άλλα μέτρα, με σκοπό την παρεμπόδιση των επανεξαγωγών. [...] Συνεπώς, καίτοι αποδείχθηκε ότι η convenzione Β είχε κοινοποιηθεί, εντούτοις επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, από το 1993, η εφαρμογή του κανόνα του 15 % υπερέβη τα όρια της δραστηριότητας που περιγράφεται στο κείμενο της συμβάσεως που [ανακοινώθηκε] στην Επιτροπή, έτσι ώστε, δυνάμει της σαφούς διατάξεως του άρθρου 15, παράγραφος 5, στοιχείο α', του κανονισμού 17, δεν ισχύει πλέον η απαλλαγή από το πρόστιμο. Συνεπώς, ως αρχή της περιόδου που λαμβάνεται υπόψη [για τον ορισμό του προστίμου έπρεπε να θεωρηθεί] η 1η Σεπτεμβρίου 1993 [...].»

31 Τέλος, με τη σκέψη 346 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Πρωτοδικείο διαπίστωσε ότι, δεδομένου ότι η διάρκεια της παραβάσεως που πρέπει να ληφθεί υπόψη για τον ορισμό του προστίμου είχε μειωθεί σε τρία έτη και ότι η περιγραφή της παραβάσεως στην οποία προέβη η Επιτροπή προς εκτίμηση της βαρύτητάς της δεν ήταν εντελώς ακριβής, έπρεπε, στο πλαίσιο της πλήρους δικαιοδοσίας του, να προβεί στη μεταρρύθμιση της προσβαλλομένης αποφάσεως και στη μείωση του προστίμου που επιβλήθηκε στην προσφεύγουσα.

32 Συναφώς, το Πρωτοδικείο έκρινε τα εξής:

«347 Εντούτοις, η μείωση του προστίμου δεν πρέπει να είναι οπωσδήποτε αναλογική της μειώσεως της διάρκειας που έλαβε υπόψη της η Επιτροπή ούτε να αντιστοιχεί στα ποσοστά αυξήσεως που υπολόγισε η Επιτροπή για την περίοδο από το 1988 έως τον Αύγουστο του 1993, από το τελευταίο τρίμηνο του έτους 1996 και από το έτος 1997 (βλ., κατ' αναλογία, την απόφαση Dunlop Slazenger κατά Επιτροπής, προαναφερθείσα, σκέψη 178). Πράγματι, απόκειται στο Πρωτοδικείο, στο πλαίσιο της δικαιοδοσίας του, να εκτιμήσει τα περιστατικά της υποθέσεως προκειμένου να προσδιορίσει το ποσό του προστίμου (απόφαση του Δικαστηρίου της 9ης Νοεμβρίου 1983, 322/81, Michelin κατά Επιτροπής, Συλλογή 1983, σ. 3461, σκέψη 111· απάφαση του Πρωτοδικείου της 11ης Μαρτίου 1999, T-148/94, Preussag Stahl κατά Επιτροπής, Συλλογή 1999, σ. II-613, σκέψη 728). Στην παρούσα υπόθεση, η συμφυής προς τη διαπραχθείσα παράβαση [ιδιαίτερη] βαρύτητα, όπως αυτή υπογραμμίστηκε ανωτέρω στη σκέψη 336, αφενός, και ο εντατικός τρόπος με τον οποίο τα παράνομα μέτρα εφαρμόστηκαν, όπως προκύπτει από τις πολυάριθμες επιστολές που εξετάστηκαν ανωτέρω στο πλαίσιο του πρώτου λόγου, αφετέρου, επιβάλλουν το πρόστιμο να είναι πράγματι αποτρεπτικό (βλ. την απόφαση του Πρωτοδικείου της 10ης Μαρτίου 1992, T-12/89, Solvay κατά Επιτροπής, Συλλογή 1992, σ. II-907, σκέψη 309, και απόφαση [του Δικαστηρίου], της 17ης Ιουλίου 1997, [C-219/95 P], Ferriere Nord κατά Επιτροπής, [Συλλογή 1997, σ. I-4411], σκέψη 33). Υπό το πρίσμα αυτών των σκέψεων, το επιβληθέν πρόστιμο των 102 000 000 ECU, το οποίο αντιστοιχεί περίπου, όπως επιβεβαίωσε η προσφεύγουσα απαντώντας σε γραπτή ερώτηση του Πρωτοδικείου, στο 0,5 % του κύκλου εργασιών που πραγματοποίησε το 1997 ο όμιλος Volkswagen στα τρία κράτη Ιταλία, Γερμανία και Αυστρία, και στο 0,25 % του κύκλου εργασιών που πραγματοποίησε εντός της Ευρωπαϊκής Ενώσεως κατά το ίδιο έτος, δεν έχει αφύσικα υψηλό χαρακτήρα. Τέλος, το γεγονός ότι δεν αποδείχθηκαν επαρκώς τα συμπεράσματα της Επιτροπής όσον αφορά το σύστημα σπαστού περιθωρίου και την καταγγελία ορισμένων συμβάσεων αντιπροσωπείας δεν μειώνει την [ιδιαίτερη] βαρύτητα της εν λόγω παραβάσεως, η οποία προσηκόντως θεμελιώθηκε με την απόδειξη των άλλων προσαπτομένων συμπεριφορών [...].

348 Βάσει του συνόλου των πραγματικών περιστατικών και των σκέψεων που προεκτέθηκαν, το Πρωτοδικείο, κρίνοντας στο πλαίσιο ασκήσεως της

αρμοδιότητάς του πλήρους δικαιοδοσίας, κατά την έννοια των άρθρων 172 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 229 ΕΚ) και 17 του κανονισμού 17 (βλ. αποφάσεις του Δικαστηρίου, της 15ης Δεκεμβρίου 1994, C-320/92 P, Finsider κατά Επιτροπής, Συλλογή 1994, σ. I-5697, σκέψη 46, και της 17ης Δεκεμβρίου 1998, C-185/95 P, Baustahlgewebe κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. I-8417, σκέψη 129), κρίνει δίκαιο να περιορίσει το ποσό του προστίμου [...] σε 90 000 000 ευρώ.»

33 Το διατακτικό της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως έχει ως εξής:

«1) Ακυρώνει την απόφαση 98/273/ΕΚ της Επιτροπής, της 28ης Ιανουαρίου 1998, στο πλαίσιο διαδικασίας του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΚ (υπόθεση IV/35.733 — VW), καθόσον δι' αυτής διαπιστώνεται ότι:

α) το σύστημα σπαστού περιθωρίου και η καταγγελία ορισμένων συμβάσεων αντιπροσωπείας, ως κύρωση, συνιστούν μέτρα ληφθέντα προς παρεμπόδιση των επανεξαγωγών αυτοκινήτων Volkswagen και Audi από την Ιταλία εκ μέρους τελικών καταναλωτών και αντιπροσώπων της Volkswagen και της Audi σε άλλα κράτη μέλη·

β) η παράβαση δεν είχε παύσει πλήρως κατά την περίοδο από 1ης Οκτωβρίου 1996 μέχρι την έκδοση της αποφάσεως.

2) Μειώνει σε 90 000 000 ευρώ το ποσό του προστίμου που επιβλήθηκε στην προσφεύγουσα με το άρθρο 3 της προσβαλλομένης αποφάσεως.

3) Απορρίπτει την προσφυγή κατά τα λοιπά.

4) Η προσφεύγουσα φέρει τα δικαστικά της έξοδα και το 90 % των εξόδων στα οποία υποβλήθηκε η Επιτροπή.

5) Η Επιτροπή φέρει το 10 % των δικαστικών της εξόδων.»

Η αίτηση αναιρέσεως

34 Με την αίτηση αναιρέσεως, η αναιρεσείουσα ζητεί από το Δικαστήριο:

— να εξαφανίσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση και να ακυρώσει την προσβαλλόμενη απόφαση·

— να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα τόσο για την ενώπιον του Πρωτοδικείου όσο και για την ενώπιον του Δικαστηρίου διαδικασία.

35 Με το υπόμνημά της απαντήσεως, η αναιρεσείουσα επισημαίνει ότι τα αιτήματά της πρέπει να ληφθούν υπόψη και να ερμηνευθούν λαμβανομένης υπόψη της αιτιολογίας της αιτήσεως αναιρέσεως, βάσει της οποίας δεν ζητείται η εξαφάνιση ολόκληρης της αποφάσεως αλλά μόνον του βλαπτικού γι' αυτή μέρους.

36 Η Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο:

— να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως·

— να εξαφανίσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση και να αναπέμψει την υπόθεση ενώπιον του Πρωτοδικείου, καθόσον με αυτή μείωσε σε 90 000 000 ευρώ το ποσό του επιβληθέντος στην αναιρεσείουσα προστίμου χωρίς να λάβει υπόψη του, για τον προσδιορισμό του εν λόγω προστίμου, τον κανόνα του 15 % που προβλέπει η «convenzione B» της συμβάσεως αντιπροσωπείας που συνήφθη το 1988 για την περίοδο από 1988 έως 1992·

— να καταδικάσει την αναιρεσείουσα στα δικαστικά έξοδα για την ενώπιον του Δικαστηρίου διαδικασία και να αποφανθεί ότι το ζήτημα των δικαστικών εξόδων για τη διαδικασία της αντίθετης αιτήσεως αναιρέσεως θα κριθεί από το Πρωτοδικείο.

Επί της κύριας αιτήσεως αναιρέσεως

37 Προς στήριξη της αιτήσεως αναιρέσεως, η αναιρεσείουσα προβάλλει εννέα λόγους αναιρέσεως που έχουν ως εξής:

— αντιθέτως προς ό,τι έκρινε το Πρωτοδικείο, η μείωση του 3 % της πριμοδοτήσεως των Ιταλών αντιπροσώπων που πραγματοποίησαν πέραν του 15 % των πωλήσεών τους εκτός της συμφωνημένης περιοχής δεν συνιστά παράβαση του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης και, εν πάση περιπτώσει, καλύπτεται από τον κανονισμό 123/85 (πρώτος λόγος αναιρέσεως)·

— «ο περιορισμός του εφοδιασμού» της ιταλικής αγοράς στον οποίο στηρίζεται το Πρωτοδικείο δεν εμπίπτει, ως μονομερές μέτρο, στην προβλεπόμενη από το άρθρο 85, παράγραφος 1, απαγόρευση των συμφωνιών (δεύτερος λόγος αναιρέσεως)·

— το γεγονός ότι το σύστημα των πριμοδοτήσεων (βλ. πρώτο λόγο αναιρέσεως) ελήφθη υπόψη για τον υπολογισμό του προστίμου συνιστά παράβαση του άρθρου 15, παράγραφος 5, στοιχείο α', του κανονισμού 17 (τρίτος λόγος αναιρέσεως)·

— οι διαπιστώσεις του Πρωτοδικείου ως προς την εκ προθέσεως διάπραξη της παραβάσεως δεν ικανοποιούν τις απαιτήσεις του άρθρου 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17 (τέταρτος λόγος αναιρέσεως)·

— το Πρωτοδικείο στήριξε την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση σε διαφορετικά πραγματικά περιστατικά από αυτά στα οποία στηρίζεται η προσβαλλόμενη απόφαση (πέμπτος λόγος αναιρέσεως)·

— το Πρωτοδικείο προσέβαλε το δικαίωμα ακροάσεως (ως δικαίωμα άμυνας) χρησιμοποιώντας, εις βάρος της αναιρεσείουσας, καταγγελίες των καταναλωτών για τις οποίες εκείνη δεν μπόρεσε να διατυπώσει την άποψή της κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας (έκτος λόγος αναιρέσεως)·

— αντιθέτως προς ό,τι έκρινε το Πρωτοδικείο, η προσβαλλόμενη απόφαση δεν είναι επαρκώς αιτιολογημένη και είναι, λόγω αυτού, παράνομη (έβδομος λόγος αναιρέσεως)·

— το Πρωτοδικείο δεν τήρησε την υποχρέωση αιτιολογήσεως όσον αφορά το πρόστιμο που όρισε (όγδοος λόγος αναιρέσεως)·

— η πρόωρη ανακοίνωση της προτάσεως αποφάσεως του αρμόδιου για τα θέματα ανταγωνισμού Επιτρόπου συνεπάγεται, εν πάση περιπτώσει, το παράνομο της προσβαλλομένης αποφάσεως (ένατος λόγος αναιρέσεως).

Επί του πρώτου λόγου αναιρέσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

38 Με τον πρώτο λόγο αναιρέσεως, η αναιρεσείουσα αμφισβητεί τη νομική εκτίμηση του Πρωτοδικείου κατά την οποία ο κανόνας του 15 %, ακόμη και αν ληφθεί υπόψη μεμονωμένα, δεν συνάδει προς το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ή, εν πάση περιπτώσει, δεν καλύπτεται από τον τότε ισχύοντα κανονισμό 123/85 (σκέψη 49 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως· βλ., επίσης, σκέψη 189 σε συνδυασμό με τη σκέψη 343 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως).

39 Όσον αφορά την ερμηνεία του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, ισχυρίζεται ότι, με την ενώπιον του Πρωτοδικείου προσφυγή της, προέβαλε την ακόλουθη επιχειρηματολογία η οποία δεν αμφισβητήθηκε επί της ουσίας. Ένας αντιπρόσωπος που πωλεί αυτοκίνητο εκτός της συμφωνημένης περιοχής έχει κατά κανόνα πολύ λιγότερα έξοδα, τόσο όσον αφορά την πράξη της πωλήσεως όσο και τις μετά την πώληση υπηρεσίες, απ' ό,τι αν η πώληση πραγματοποιούνταν εντός της συμφωνημένης περιοχής. Επομένως, η απώλεια της πριμοδοτήσεως αντισταθμίζεται από αντίστοιχο χρηματοοικονομικό πλεονέκτημα. Συνεπώς, το σύστημα πριμοδοτήσεων δεν περιορίζει τον ανταγωνισμό ούτε λόγω του αντικειμένου του ούτε λόγω των αποτελεσμάτων του. Ως εκ τούτου, δεν συνιστά παράβαση του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης.

40 Αντιθέτως προς ό,τι έκρινε το Πρωτοδικείο, ο κανόνας του 15 % καλύπτεται, εν πάση περιπτώσει, από την απαλλαγή που χορηγείται δυνάμει του κανονισμού 123/85. Ο επιδιωκόμενος σκοπός ήταν να απασχολείται ο αντιπρόσωπος κατά προτεραιότητα με τους πελάτες που βρίσκονται στο έδαφός του. Συναφώς, από την πρώτη και την ένατη αιτιολογική σκέψη καθώς και από το άρθρο 4, παράγραφος 1, σημεία 3 και 8, του κανονισμού 123/85 προκύπτει ότι ο εν λόγω κανονισμός αναγνωρίζει την ιδιαίτερη ευθύνη που υπέχει ο αντιπρόσωπος όσον αφορά το συμβατικό του έδαφος.

41 Ειδικότερα, αν, σύμφωνα με το άρθρο 4, παράγραφος 1, σημείο 3, του κανονισμού 123/85, ο κατασκευαστής ή ο εισαγωγέας μπορούν να υποχρεώσουν τον αντιπρόσωπο να καταβάλει προσπάθεια να διακινήσει εντός του συμβατικού του εδάφους ελάχιστο αριθμό αυτοκινήτων, ο προμηθευτής έχει επίσης δικαίωμα να χορηγήσει πριμοδοτήσεις όταν η δραστηριότητα του αντιπροσώπου αυτού ασκείται με επιτυχία εντός του εν λόγω συμβατικού εδάφους. Αυτό ισχύει τουλάχιστον όταν το ποσοστό της πριμοδοτήσεως είναι μειωμένο σε σχέση με τη συνολική αμοιβή (μέχρι 3 %) και εφόσον αυτό αντισταθμίζεται για την πλειονότητα των πωλήσεων (μέχρι ποσοστό 15 %), περιλαμβανομένων και των πωλήσεων προς πελάτες άλλων συμβατικών εδαφών.

42 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι αυτός ο λόγος αναιρέσεως είναι προδήλως απαράδεκτος. Η αναιρεσείουσα απλώς επαναλαμβάνει ό,τι επικαλέστηκε πρωτοδίκως, χωρίς να αμφισβητεί τη συλλογιστική του Πρωτοδικείου που εκτίθεται στις σκέψεις 49 και 189 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

43 Επικουρικώς, ο λόγος αυτός στερείται βασιμότητας. Ο κανόνας της πριμοδοτήσεως περιορίζει τη δυνατότητα των τελικών καταναλωτών και των αντιπροσώπων άλλων κρατών μελών να αγοράσουν αυτοκίνητα στην Ιταλία και συνεπάγεται, ως εκ τούτου, έμμεση διάκριση όσον αφορά τις εξαγωγές. Συνεπώς, εφόσον αποτελεί μέτρο που συνέβαλε στη στεγανοποίηση των αγορών, το οποίο η αναιρεσείουσα εφάρμοσε ακριβώς για τον σκοπό αυτό, ο κανόνας του 15 % δεν μπορεί εκ προοιμίου να τύχει απαλλαγής.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

44 Από τις σκέψεις 49 και 189 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, σε συνδυασμό με τη σκέψη της 343, προκύπτει ότι ο κανόνας του 15 % πρέπει, κατά την άποψη του Πρωτοδικείου, να χαρακτηριστεί ως μη συμβατός προς το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, καθότι μπορούσε να παρακινήσει τους Ιταλούς αντιπροσώπους να πραγματοποιούν το 85 % τουλάχιστον των πωλήσεων διαθεσίμων αυτοκινήτων εντός του συμβατικού τους εδάφους και, συνεπώς, περιόριζε τις δυνατότητες των τελικών καταναλωτών και των αντιπροσώπων άλλων κρατών μελών να αγοράσουν αυτοκίνητα στην Ιταλία και απέβλεπε, ως εκ τούτου, στη διασφάλιση κάποιας εδαφικής προστασίας και, στο μέτρο αυτό, στη στεγανοποίηση της αγοράς. Το Πρωτοδικείο διαπίστωσε επιπλέον, με τη σκέψη 49, ότι ορθώς η Επιτροπή έκρινε ότι ο εν λόγω κανόνας δεν εμπίπτει στην απαλλαγή που χορηγεί ο κανονισμός 123/85, καθότι αυτός, καίτοι παρέχει στους κατασκευαστές σημαντικά μέσα προστασίας των δικτύων τους, δεν τους επιτρέπει να στεγανοποιούν τις αγορές.

45 Για να αντικρούσει τη διαπίστωση του Πρωτοδικείου σχετικά με την παράβαση του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, η αναιρεσείουσα περιορίζεται να επαναλάβει τα επιχειρήματα που επικαλέστηκε συναφώς με την προσφυγή της, χωρίς να αμφισβητεί τη συλλογιστική βάσει της οποίας το Πρωτοδικείο κατέληξε ότι ο κανόνας του 15 % αποτελούσε μέτρο στεγανοποιήσεως της αγοράς ούτε τη διαπίστωση ότι ένας τέτοιος κανόνας πρέπει να χαρακτηρίζεται ως μη συμβατό προς το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης μέτρο.

46 Επομένως, το πρώτο αυτό σκέλος του εξεταζομένου λόγου αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτο.

47 Συγκεκριμένα, κατά πάγια νομολογία, δεν πληροί τις επιταγές περί αιτιολογήσεως που απορρέουν από το άρθρο 58 του Οργανισμού ΕΚ του Δικαστηρίου και από το

άρθρο 112, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο γ', του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου η αίτηση αναιρέσεως η οποία, χωρίς να περιέχει επιχειρηματολογία αποσκοπούσα ειδικώς στον προσδιορισμό της πλάνης περί το δίκαιο την οποία ενέχει η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, περιορίζεται στην επανάληψη ή στην κατά γράμμα παράθεση των λόγων και επιχειρημάτων που έχουν ήδη προβληθεί ενώπιον του Πρωτοδικείου. Συγκεκριμένα, μια τέτοια αίτηση αναιρέσεως αποτελεί στην πραγματικότητα αίτηση για απλή επανεξέταση της ασκηθείσας ενώπιον του Πρωτοδικείου προσφυγής, πράγμα που, σύμφωνα με το άρθρο 56 του εν λόγω Οργανισμού, δεν εμπίπτει στην αρμοδιότητα του Δικαστηρίου (βλ. αποφάσεις της 4ης Ιουλίου 2000, C-352/98 P, Bergaderm και Goupil κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. I-5291, σκέψη 35· της 13ης Ιουλίου 2000, C-210/98 P, Salzgitter κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. I-5843, σκέψη 42, και της 16ης Μαΐου 2002, C-321/99 P, ARAP κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2002, σ. I-4287, σκέψη 48).

48 Η αναιρεσείουσα υποστηρίζει, επίσης, ότι το Πρωτοδικείο, διαπιστώνοντας ότι ο κανόνας του 15 % δεν καλύπτεται από τον κανονισμό 123/85, ερμήνευσε και εφάρμοσε εσφαλμένα τον κανονισμό αυτό, καθότι δεν έλαβε υπόψη την ειδική ευθύνη που υπέχει ο αντιπρόσωπος εντός του συμβατικού του εδάφους βάσει του άρθρου 4, παράγραφος 1, σημεία 3 και 8, του κανονισμού αυτού, σε συνδυασμό με την πρώτη και την ένατη αιτιολογική του σκέψη.

49 Αρκεί να διαπιστωθεί συναφώς ότι ένα μέτρο που αποβλέπει στη στεγανοποίηση της αγοράς μεταξύ κρατών μελών δεν εμπίπτει στις διατάξεις του κανονισμού 123/85 σχετικά με τις υποχρεώσεις που μπορεί εκ του νόμου να αναλάβει ο διανομέας στο πλαίσιο συμβάσεως αντιπροσωπείας. Συγκεκριμένα, όπως ορθώς έκρινε το Πρωτοδικείο με τη σκέψη 49 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, καίτοι ο κανονισμός αυτός παρέχει στους κατασκευαστές σημαντικά μέσα προστασίας των δικτύων τους, εντούτοις δεν τους επιτρέπει να στεγανοποιούν τις αγορές (προπαρατεθείσα απόφαση Bayerische Motorenwerke, σκέψη 37).

50 Συνεπώς, το δεύτερο αυτό σκέλος του υπό εξέταση λόγου αναιρέσεως είναι αβάσιμο.

51 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι ο πρώτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό του.

Επί του δευτέρου λόγου αναιρέσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

52 Με τον δεύτερο λόγο αναιρέσεως, η αναιρεσείουσα αμφισβητεί την από τη σκέψη 236 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως απορρέουσα εκτίμηση του Πρωτοδικείου ότι τα μέτρα περιορισμού του εφοδιασμού της ιταλικής αγοράς συνιστούν συμφωνίες υπό την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, για τον λόγο ότι εντάσσονται σε ένα πλέγμα διαρκών εμπορικών σχέσεων διεπομένων από προϋφιστάμενη γενική συμφωνία.

53 Κατά την αναιρεσείουσα, τα πραγματικά περιστατικά της παρούσας υποθέσεως διαφέρουν σημαντικά από αυτά των υποθέσεων επί των οποίων εκδόθηκαν οι προπαρατεθείσες αποφάσεις Ford κατά Επιτροπής και Bayerische Motorenwerke στις οποίες παραπέμπει το Πρωτοδικείο. Με τη σκέψη 21 της αποφάσεως Ford κατά Επιτροπής, το Δικαστήριο έκρινε ότι οι αντιπρόσωποι είχαν συναινέσει προς την απόφαση του κατασκευαστή. Ομοίως, με τη σκέψη 17 της αποφάσεως Bayerische Motorenwerke, το Δικαστήριο έλαβε υπόψη του το γεγονός ότι η επίδικη εγκύκλιος εντασσόταν στο πλαίσιο των συμβατικών σχέσεων μεταξύ της Bayerische Motorenwerke AG και των διανομέων της και παρέπεμπε, εξάλλου, ρητώς και επανειλημμένως στη σύμβαση αντιπροσωπείας.

54 Επιπλέον, με την απόφαση της 26ης Οκτωβρίου 2000, T-41/96, Bayer κατά Επιτροπής (Συλλογή 2000, σ. II-3383, σκέψη 169), το Πρωτοδικείο τόνισε ρητώς ότι το αντικειμενικό στοιχείο της συμπτώσεως των βουλήσεων συνιστά εκ των ουκ άνευ

προϋπόθεση για την εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης. Επομένως, δεν αρκεί η παραπομπή στη σύμβαση αντιπροσωπείας για να αποδειχθεί η εκ μέρους των αντιπροσώπων έγκριση μιας πολιτικής περιορισμού του εφοδιασμού.

55 Στην υπό κρίση υπόθεση, μολονότι η σύμβαση αντιπροσωπείας προέβλεπε τη δυνατότητα εφοδιασμού των αντιπροσώπων με μικρότερο από τον δηλωθέντα αριθμό αυτοκινήτων, εντούτοις η αιτία του μειωμένου σε σχέση με τις δηλωθείσες ανάγκες εφοδιασμού, όπως διαπιστώθηκε από το Πρωτοδικείο, ήτοι η παρεμπόδιση των εξαγωγών, δεν καλυπτόταν από τη σύμβαση αντιπροσωπείας. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με αυτή, οι αντιπρόσωποι ήταν ελεύθεροι να πωλούν τα αυτοκίνητα που τους παρέδιδε η αναιρεσείουσα σε αλλοδαπούς τελικούς καταναλωτές και σε άλλους αντιπροσώπους. Οι αντιπρόσωποι δεν επεδίωξαν τους περιορισμούς που διαπίστωσε το Πρωτοδικείο, καθότι αρνήθηκαν τις μειώσεις των παραδόσεων, αυτοί δε οι περιορισμοί, στο μέτρο που υπήρξαν, συνιστούν μονομερές μέτρο που δεν εμπίπτει στις διατάξεις του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης. Η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση δεν λαμβάνει υπόψη το κείμενο της διατάξεως αυτής και καταργεί τα όρια μεταξύ του πεδίου εφαρμογής της διατάξεως αυτής και του άρθρου 86 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 82 ΕΚ).

56 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι ο λόγος αυτός είναι αβάσιμος. Η αναιρεσείουσα επιβεβαιώνει τη δυνατότητα περιορισμού του εφοδιασμού βάσει της συμβάσεως. Συνεπώς, οι αντιπρόσωποι, συνάπτοντας τη σχετική σύμβαση, ενέκριναν τη δυνατότητα ενός τέτοιου περιορισμού του εφοδιασμού. Η αναιρεσείουσα χρησιμοποίησε τη δυνατότητα αυτή στο πλαίσιο διαρκών εμπορικών σχέσεων που διέπονται από προϋφιστάμενη γενική συμφωνία, ήτοι από τη σύμβαση αντιπροσωπείας (σκέψη 236 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως).

57 Το Πρωτοδικείο ορθώς εφάρμοσε τη νομολογία του Δικαστηρίου την οποία και παρέθεσε. Οι προπαρατεθείσες αποφάσεις Ford κατά Επιτροπής και Bayerische Motorenwerke ουδόλως επιβεβαιώνουν την άποψη της αναιρεσείουσας ότι η λύση που θα γίνει δεκτή πρέπει να διαφοροποιείται ανάλογα με τον σκοπό που επιδιωκόταν με τη χρησιμοποίηση της προβλεπόμενης από τη σύμβαση δυνατότητας

περιορισμού του εφοδιασμού. Συγκεκριμένα, οι συμβάσεις αντιπροσωπείας των επίμαχων στις ως άνω υποθέσεις εταιριών ουδόλως προέβλεπαν ότι ο αντιπρόσωπος δεν έπρεπε να πραγματοποιεί εξαγωγές ή ότι ο κατασκευαστής δεν έπρεπε να χρησιμοποιεί τη δυνατότητα παρεμποδίσεως των εξαγωγών που του παρείχαν οι συμβάσεις αυτές.

58 Τέλος, με τη σκέψη 169 της προπαρατεθείσας αποφάσεως Bayer κατά Επιτροπής, την οποία επικαλείται η αναιρεσείουσα, το Πρωτοδικείο ερμήνευσε άλλη απόφαση του Δικαστηρίου που αφορούσε επίσης την Bayerische Motorenwerke AG, ήτοι την απόφαση της 12ης Ιουλίου 1979, 32/78 και 36/78 έως 82/78, BMW Belgium κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή τόμος 1979/II, σ. 177). Η σύγκριση μεταξύ της αποφάσεως αυτής και της προπαρατεθείσας αποφάσεως Bayerische Motorenwerke δείχνει απλώς και μόνον ότι μια εκ πρώτης όψεως μονομερής ενέργεια (όπως η πρόσκληση που απευθύνει κατασκευαστής αυτοκινήτων στους αντιπροσώπους του ή ο μονομερής εφοδιασμός τους από τον κατασκευαστή) συνιστά στην πραγματικότητα συμφωνία, εφόσον εντάσσεται σε ένα πλέγμα διαρκών εμπορικών σχέσεων διεπομένων από προϋφιστάμενη γενική συμφωνία (βλ. τις μνημονευόμενες στη σκέψη 236 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως προπαρατεθείσες αποφάσεις Ford κατά Επιτροπής και Bayerische Motorenwerke) ή εφόσον οι αντιπρόσωποι συναίνεσαν, ακολουθώντας συγκεκριμένη συμπεριφορά για να συμμορφωθούν προς την εν λόγω ενέργεια (βλ. προπαρατεθείσα απόφαση BMW Belgium κ.λπ. κατά Επιτροπής).

59 Η άποψη της αναιρεσείουσας, κατά την οποία δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι έχει συναφθεί συμφωνία παρά μόνον εφόσον οι αποδέκτες ή τα «θύματα» μιας εκ πρώτης όψεως μονομερούς ενέργειας συναίνεσαν με τη συμπεριφορά τους και όχι εφόσον η μονομερής ενέργεια εντάσσεται σε ένα πλέγμα διαρκών εμπορικών σχέσεων διεπομένων από προϋφιστάμενη γενική συμφωνία, δεν συνάδει προς τις προπαρατεθείσες αποφάσεις Ford κατά Επιτροπής και Bayerische Motorenwerke και πρέπει, ως εκ τούτου, να απορριφθεί.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

60 Κατά πάγια νομολογία η πρόσκληση την οποία απευθύνει ένας κατασκευαστής αυτοκινήτων στους συμβεβλημένους διανομείς του δεν συνιστά μονομερή ενέργεια

μη εμπίπτουσα στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, αλλά συμφωνία κατά την έννοια του άρθρου αυτού, εφόσον εντάσσεται σε ένα πλέγμα διαρκών εμπορικών σχέσεων διεπομένων από προϋφιστάμενη γενική συμφωνία (προπαρατεθείσες αποφάσεις Ford κατά Επιτροπής, σκέψη 21, και Bayerische Motorenwerke, σκέψεις 15 και 16).

61 Με τη σκέψη 236 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Πρωτοδικείο διαπίστωσε ότι η νομολογία αυτή ετύγχανε εν προκειμένω εφαρμογής, για τον λόγο ότι όλα τα μέτρα που έλαβε η αναιρεσείουσα, μεταξύ των οποίων και ο κανόνας του 15 % και η ποσόστωση του εφοδιασμού, απέβλεπαν στο να επηρεάσουν τους Ιταλούς αντιπροσώπους όσον αφορά την εκτέλεση της συμβάσεώς τους με την Autogerma.

62 Η αναιρεσείουσα προσάπτει στο Πρωτοδικείο ότι κακώς κατέληξε ότι η εν λόγω νομολογία ετύγχανε εν προκειμένω εφαρμογής. Ισχυρίζεται ότι, στις προπαρατεθείσες αποφάσεις Ford κατά Επιτροπής και Bayerische Motorenwerke, οι διαπιστωθέντες περιορισμοί προέκυπταν από τη σύμβαση αντιπροσωπείας. Αντιθέτως, στην παρούσα υπόθεση, ακόμη και αν η σύμβαση αντιπροσωπείας προέβλεπε τη δυνατότητα ορισμένου περιορισμού των παραδόσεων προς τους Ιταλούς αντιπροσώπους, η αιτία αυτού του περιορισμένου εφοδιασμού, όπως τη διαπίστωσε το Πρωτοδικείο, ήτοι η παρεμπόδιση επανεξαγωγής από την Ιταλία αυτοκινήτων που είχαν παραδοθεί στους Ιταλούς αντιπροσώπους, δεν καλύπτεται από τη σύμβαση αντιπροσωπείας, δεδομένου ότι οι εν λόγω αντιπρόσωποι είναι ελεύθεροι να πωλήσουν τα αυτοκίνητα σε αλλοδαπούς τελικούς καταναλωτές και διανομείς. Εφόσον οι αντιπρόσωποι δεν έχουν οι ίδιοι συναινέσει προς τους διαπιστωθέντες περιορισμούς, αυτοί συνιστούν, στο μέτρο που υπήρξαν, μονομερές μέτρο που δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης.

63 Συναφώς, από τις σκέψεις 79 έως 90 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως προκύπτει ότι η αναιρεσείουσα εφάρμοσε πολιτική ποσοστώσεως του εφοδιασμού των Ιταλών αντιπροσώπων, με προφανή σκοπό να παρεμποδίσει τις επανεξαγωγές από την Ιταλία και, κατά συνέπεια, να στεγανοποιήσει την ιταλική αγορά. Από τη σκέψη 236 της εν λόγω αποφάσεως προκύπτει επίσης ότι η πολιτική αυτή μπόρεσε να επιβληθεί βάσει της συμβάσεως αντιπροσωπείας.

64 Η αναιρεσείουσα δεν αμφισβητεί ούτε ότι η σύμβαση αντιπροσωπείας προέβλεπε τη δυνατότητα περιορισμού των παραδόσεων στους Ιταλούς αντιπροσώπους ούτε τη διαπίστωση του Πρωτοδικείου ότι ο περιορισμός αυτός εφαρμόστηκε με προφανή σκοπό να παρεμποδίσει τις επανεξαγωγές από την Ιταλία των αυτοκινήτων που είχαν παραδοθεί στους εν λόγω αντιπροσώπους.

65 Συνεπώς, αποδεχόμενοι τη σύμβαση αντιπροσωπείας, οι Ιταλοί αντιπρόσωποι συναίνεσαν προς μέτρο που χρησιμοποιήθηκε στη συνέχεια για να παρεμποδίσει τις επανεξαγωγές από την Ιταλία και, επομένως, για να περιορίσει τον ενδοκοινοτικό ανταγωνισμό.

66 Όσον αφορά τον ισχυρισμό της αναιρεσείουσας ότι οι Ιταλοί αντιπρόσωποι δεν είχαν πρόθεση να παρεμποδίσουν τις επανεξαγωγές των αυτοκινήτων που τους είχαν παραδοθεί, πρέπει να ληφθούν υπόψη οι σκέψεις 90 και 91 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως στις οποίες παραπέμπει η σκέψη της 236. Με τις σκέψεις αυτές το Πρωτοδικείο, αφού απέρριψε τα επιχειρήματα της αναιρεσείουσας κατά τα οποία οι Ιταλοί αντιπρόσωποι οικειοθελώς αποφάσισαν ότι δεν είχαν συμφέρον από την πώληση αυτοκινήτων εκτός του συμβατικού τους εδάφους, διαπίστωσε ότι οι εν λόγω αντιπρόσωποι, έχοντας να αντιμετωπίσουν παράλληλα τον περιορισμένο εφοδιασμό και τον κανόνα του 15 % — ο οποίος επίσης συμφωνήθηκε στο πλαίσιο της συμβάσεως αντιπροσωπείας (βλ. σκέψεις 44, 48 και 342 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως) —, γνωρίζοντας δε ότι η Autogerma και οι κατασκευαστές δεν αντιμετώπιζαν καθόλου θετικά τις επανεξαγωγές, είχαν προφανώς κάθε συμφέρον να πωλούν τον περιορισμένο αριθμό διαθεσίμων αυτοκινήτων αποκλειστικώς, ή σχεδόν αποκλειστικώς, σε αγοραστές που είχαν την κατοικία τους στην Ιταλία και, ως εκ τούτου, η εμπορική τους συμπεριφορά επηρεάστηκε από τους κατασκευαστές και την Autogerma.

67 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι, αντιθέτως προς τους ισχυρισμούς της αναιρεσείουσας, το Πρωτοδικείο διαπίστωσε ότι ο περιορισμός των επανεξαγωγών, που ήταν ο επιδιωκόμενος από αυτήν σκοπός, απέρρεε επίσης από την εμπορική συ-

μπεριφορά των Ιταλών αντιπροσώπων καθώς και ότι η συμπεριφορά αυτή επηρεάστηκε από την αναιρεσείουσα, καθότι εξάλλου δεν αμφισβητείται ότι τα μέσα που έθεσε σε εφαρμογή για τον σκοπό αυτό, μεταξύ άλλων ο περιορισμένος εφοδιασμός αυτοκινήτων, απέρρεαν από ρήτρες της συμβάσεως αντιπροσωπείας και είχαν, ως εκ τούτου, τη συναίνεση των αντιπροσώπων.

68 Βάσει των στοιχείων αυτών, ορθώς το Πρωτοδικείο εφάρμοσε εν προκειμένω την παρατιθέμενη στη σκέψη 236 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως νομολογία.

69 Επομένως, ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί.

Επί του τρίτου λόγου αναιρέσεως

Επιχειρηματολογία των διαδίκων

70 Με τον τρίτο λόγο αναιρέσεως, η αναιρεσείουσα ισχυρίζεται, πρώτον, ότι η απορρέουσα από τη σκέψη 342 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως εκτίμηση του Πρωτοδικείου, κατά την οποία η «convenzione B» και, ως εκ τούτου, ο προβλεπόμενος σ' αυτή κανόνας του 15 % δεν κοινοποιήθηκαν σύμφωνα με τον απαιτούμενο τύπο, είναι εσφαλμένη.

71 Εκθέτει ότι από το κοινοτικό δίκαιο που ίσχυε όταν συνέβησαν τα πραγματικά περιστατικά [κανονισμός 27 της Επιτροπής, της 3ης Μαΐου 1962, πρώτος κανονισμός εφαρμογής του κανονισμού 17 του Συμβουλίου (μορφή, περιεχόμενο και λοιπές προϋποθέσεις των αιτήσεων και κοινοποιήσεων) (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 34), ως έχει

κατόπιν της εκδόσεως του κανονισμού (ΕΟΚ) 2526/85 της Επιτροπής, της 5ης Αυγούστου 1985 (ΕΕ L 240, σ. 1, στο εξής: κανονισμός 27), και, ιδίως, το τμήμα VI, πρώτο εδάφιο, του «συμπληρωματικού σημειώματος» που περιέχεται στο παράρτημα του τελευταίου αυτού κανονισμού· βλ., επίσης, από το 1993, τον κανονισμό (ΕΚ) 3666/93 της Επιτροπής, της 15ης Δεκεμβρίου 1993, για την τροποποίηση των κανονισμών 27 και (ΕΟΚ) 1629/69, (ΕΟΚ) 4260/88, (ΕΟΚ) 4261/88 και (ΕΟΚ) 2367/90 ενόψει της εφαρμογής των διατάξεων περί ανταγωνισμού που έχουν θεσπιστεί με τη συμφωνία για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο (ΕΕ L 336, σ. 1), και, ιδίως, το «συμπληρωματικό σημείωμα» που περιέχεται στο παράρτημα του κανονισμού αυτού] προκύπτει ότι, όσον αφορά τις μεταγενέστερες τροποποιήσεις των κοινοποιηθεισών συμφωνιών, η επίσημη ανακοίνωσή τους προς την Επιτροπή πρέπει, όσον αφορά τη νομική τους εγκυρότητα, να εκτιμάται όπως ακριβώς και μια κοινοποίηση.

72 Ακολούθως, κρίνοντας με τη σκέψη 344 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως ότι, από το 1993, η εφαρμογή του κανόνα του 15 % υπερέβη τα όρια της δραστηριότητας που περιγράφεται στο κείμενο της συμβάσεως που ανακοινώθηκε στην Επιτροπή, οπότε δεν ισχύει πλέον η απαλλαγή από το πρόστιμο, το Πρωτοδικείο ερμήνευσε το άρθρο 15, παράγραφος 5, στοιχείο α', του κανονισμού 17 ενάντια στο γράμμα της διατάξεως αυτής. Συγκεκριμένα, το Πρωτοδικείο χρησιμοποίησε την έκφραση «καθόσον [...]» και όχι τον σύνδεσμο «αν [...]», πράγμα που σημαίνει ότι για ό,τι κοινοποιήθηκε εξακολουθεί να ισχύει η απαλλαγή από το πρόστιμο, αλλά ότι, αντιθέτως, δεν μπορεί να ισχύσει για ό,τι δεν εμπίπτει στην εν λόγω κοινοποίηση. Συνεπώς, το γεγονός ότι ελήφθη υπόψη ο κανόνας του 15 % για τον υπολογισμό του προστίμου, από το 1993, συνιστά παράβαση του άρθρου 15, παράγραφος 5, στοιχείο α', του κανονισμού 17.

73 Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι η προβλεπόμενη στο άρθρο 15, παράγραφος 5, στοιχείο α', του κανονισμού 17 απαγόρευση επιβολής προστίμων εφαρμόζεται ρητά μόνο στις πράγματι κοινοποιηθείσες συμφωνίες. Η απλή ανακοίνωση μιας συμφωνίας δεν αποτελεί κοινοποίηση. Η τήρηση του προβλεπόμενου στο άρθρο 4 του κανονισμού 27 τύπου δεν αποτελεί αυτοσκοπό, αλλά πρέπει να καθιστά δυνατή την εξέταση της κοινοποιηθείσας συμφωνίας όσον αφορά το δίκαιο του ανταγωνισμού. Αρκούμενες στο να ανακοινώσουν τη συμφωνία, οι επιχειρήσεις δεν ικανοποιούν την υποχρέωση να εκθέσουν τους λόγους της αιτήσεώς τους και να προσκομίσουν τις απαιτούμενες αποδείξεις για να τύχουν της απαλλαγής του άρθρου 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης (βλ. προπαρατεθείσα απόφαση του Πρωτοδικείου SPO κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 262).

74 Η αναιρεσείουσα κακώς επικαλείται το τμήμα VI του συμπληρωματικού σημειώματος του κανονισμού 27. Σ' αυτό επισημαίνεται ότι είναι σημαντικό να ενημερώνεται η Επιτροπή για κάθε ουσιώδη τροποποίηση της συμφωνίας μετά την υποβολή της αιτήσεως ή την κοινοποίηση της συμφωνίας. Η «convenzione B» δεν τροποποίησε απλώς τη σύμβαση αντιπροσωπείας που κοινοποιήθηκε το 1963. Λόγω του κανόνα του 15 %, η σύμβαση αυτή περιέχει αντιθέτως νέα συμφωνία που έχει ως αντικείμενο και ως συνέπεια τον περιορισμό του ανταγωνισμού, πράγμα που ουδόλως ίσχυε στην κοινοποιηθείσα σύμβαση αντιπροσωπείας.

75 Η κριτική της αναιρεσείουσας ως προς τη σκέψη 344 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως δεν είναι βάσιμη. Συγκεκριμένα, ο κανόνας του 15 % καθώς και τα λοιπά μέτρα με τα οποία συνδυάστηκε και ενισχύθηκε από το 1993 προκειμένου να παρεμποδιστούν οι επανεξαγωγές, συνιστούν μία και μοναδική παράβαση που έχει ως μοναδικό οικονομικό σκοπό τη στεγανοποίηση της ιταλικής αγοράς. Είναι, επομένως, τεχνητή η απόπειρα αυστηρού τεμαχισμού αυτής της συμπεριφοράς που χαρακτηρίζεται από έναν και τον αυτό σκοπό (βλ. σκέψη 234 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως).

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

76 Με το πρώτο σκέλος αυτού του λόγου αναιρέσεως, η αναιρεσείουσα προσάπτει στο Πρωτοδικείο ότι εσφαλμένα διαπίστωσε, με τη σκέψη 342 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η «convenzione B» και ο προβλεπόμενος σ' αυτή κανόνας του 15 % δεν κοινοποιήθηκαν στην Επιτροπή σύμφωνα με τον απαιτούμενο τύπο.

77 Εντούτοις, το Πρωτοδικείο, αφού επισήμανε με τη σκέψη 342 ότι η εκ του άρθρου 15, παράγραφος 5, στοιχείο α', του κανονισμού 17 απαγόρευση επιβολής προστίμων ισχύει μόνο για τις συμφωνίες που έχουν κοινοποιηθεί κατά τον απαιτούμενο τύπο, απλώς έλαβε γνώση του ότι, κατά την Επιτροπή, η ανακοίνωση της «convenzione B»

δεν αποτελούσε κοινοποίηση κατά την έννοια του κανονισμού 17, χωρίς ωστόσο να αποφανθεί το ίδιο επ' αυτού.

78 Το γεγονός ότι το Πρωτοδικείο δεν έλαβε θέση συναφώς προκύπτει, εξάλλου, σαφώς από τη σκέψη 343 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, με την οποία το Πρωτοδικείο συνεχίζει τη συλλογιστική του «ανεξαρτήτως του αν η ανακοίνωση της convenzione B [συνιστούσε] ή όχι κοινοποίηση κατά την έννοια του κανονισμού 17».

79 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι το πρώτο σκέλος του τρίτου λόγου αναιρέσεως στηρίζεται σε εσφαλμένη ανάγνωση της σκέψεως 342 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

80 Επομένως, το πρώτο αυτό σκέλος πρέπει να απορριφθεί.

81 Με το δεύτερο σκέλος του τρίτου λόγου αναιρέσεως, η αναιρεσείουσα προσάπτει στο Πρωτοδικείο ότι ερμήνευσε εσφαλμένα το άρθρο 15, παράγραφος 5, στοιχείο α', του κανονισμού 17, διαπιστώνοντας, με τη σκέψη 344 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, ότι, από το 1993, η εφαρμογή του κανόνα του 15 % υπερέβη τα όρια της δραστηριότητας που περιγράφεται στην «convenzione B», οπότε, ακόμη και αν αποδειχθεί ότι η σύμβαση αυτή κοινοποιήθηκε κατά τον απαιτούμενο τύπο, η απαλλαγή από το πρόστιμο δεν ισχύει πλέον και, συνεπώς, ο κανόνας του 15 % έπρεπε να ληφθεί υπόψη για τον υπολογισμό του προστίμου από την 1η Σεπτεμβρίου 1993.

82 Κατά την αναιρεσείουσα, από το κείμενο του άρθρου 15, παράγραφος 5, στοιχείο α', του κανονισμού 17 προκύπτει ότι η απαλλαγή εξακολουθεί να ισχύει για ό,τι κοινοποιήθηκε και ότι, αντιθέτως, δεν μπορεί να ισχύσει για ό,τι δεν εμπίπτει στην εν λόγω κοινοποίηση.

83 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά το άρθρο 15, παράγραφος 5, στοιχείο α', του κανονισμού 17, δεν μπορούν να επιβληθούν πρόστιμα για πράξεις μεταγενέστερες της κοινοποιήσεως στην Επιτροπή και προγενέστερες της αποφάσεως με την οποία αυτή δέχεται ή αποκλείει την εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης, «εφόσον εμπίπτουν στα όρια της δραστηριότητας που περιγράφεται στην κοινοποίηση».

84 Από τη διάταξη αυτή προκύπτει ότι, αντιθέτως, όταν οι επίμαχες πράξεις υπερβαίνουν τα όρια της κοινοποιηθείσας δραστηριότητας, η απαλλαγή από το πρόστιμο δεν μπορεί να ισχύσει για καμία από τις πράξεις αυτές, καθότι η σχετική δραστηριότητα δεν ανταποκρίνεται στην περιγραφόμενη στην κοινοποίηση. Η διαπίστωση αυτή ενισχύεται από την εκτίμηση ότι, σε περίπτωση όπως η υπό κρίση, στην οποία η προσαπτόμενη συμπεριφορά συνίσταται σε δέσμη μέτρων που επιδιώκουν τον ίδιο σκοπό, θα ήταν τεχνητός ο τεμαχισμός της δέσμης αυτής προκειμένου να ισχύσει η απαλλαγή από το πρόστιμο για ορισμένες μόνον από τις πράξεις που την αποτελούν.

85 Ως εκ τούτου, η ερμηνεία του άρθρου 15, παράγραφος 5, στοιχείο α', του κανονισμού 17, όπως απορρέει από τη σκέψη 344 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, δεν πάσχει ουδεμία πλάνη περί το δίκαιο.

86 Επομένως, το δεύτερο σκέλος του τρίτου λόγου αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί.

87 Συνεπώς, ο τρίτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό του.

Επί του τετάρτου λόγου αναιρέσεως

Επιχειρηματολογία των διαδίκων

88 Με τον τέταρτο λόγο αναιρέσεως, η αναιρεσείουσα αμφισβητεί την εκτίμηση του Πρωτοδικείου, όπως αυτή απορρέει από τη σκέψη 334 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, κατά την οποία η παράβαση που της προσάπτεται διαπράχθηκε εκ προθέσεως. Υποστηρίζει, συναφώς, ότι η «αρχή περί υπάρξεως πταίσματος», η οποία πρέπει να τηρείται στο πλαίσιο του κοινοτικού δικαίου του ανταγωνισμού, προϋποθέτει ότι, για την επιβολή κυρώσεως, το ενδιαφερόμενο πρόσωπο πρέπει να έχει αντικειμενικώς παράνομη συμπεριφορά και η συμπεριφορά αυτή να μπορεί να του προσαφθεί ατομικώς. Αυτό εξακολουθεί να ισχύει ακόμη και όταν πρόκειται για επιχείρηση, καθότι ένα νομικό πρόσωπο μπορεί να ενεργήσει μόνο μέσω φυσικών προσώπων, οι πράξεις των οποίων του καταλογίζονται.

89 Εν προκειμένω, ωστόσο, η Επιτροπή και το Πρωτοδικείο συνάγουν ότι η παράβαση διαπράχθηκε εκ προθέσεως από τις δηλώσεις προσώπων διαφορετικών, τουλάχιστον εν μέρει, από εκείνα που τέλεσαν τις πράξεις, χωρίς να έχουν διαπιστώσει αν και τα πρόσωπα αυτά έχουν επίσης διαπράξει οποιεσδήποτε αντικειμενικές παραβάσεις. Η απλή διαπίστωση ότι ορισμένοι συνεργάτες της αναιρεσείουσας τέλεσαν αντικειμενικώς παράνομες πράξεις, σε συνδυασμό με τον ισχυρισμό, ο οποίος αφορά άλλους συνεργάτες της, ότι αυτή ενήργησε εκ προθέσεως, δεν πληροί τις προϋποθέσεις της «αρχής περί υπάρξεως πταίσματος». Αυτό δεν σημαίνει ότι όλα τα αντικειμενικά και υποκειμενικά στοιχεία μιας παραβάσεως πρέπει να επικεντρώνονται σε ένα και το αυτό πρόσωπο. Πρέπει, ωστόσο, να αποδεικνύεται, για κάθε πράξη, η πρόθεση διενέργειάς της, η οποία ασκεί επιρροή ως προς την επιβολή προστίμου, πράγμα που δεν έγινε εν προκειμένω.

90 Ακόμη και αν υποτεθεί ότι μια επιχείρηση είναι υπεύθυνη για τη συμπεριφορά όλων των προσώπων που ενεργούν εντός της σφαίρας επιρροής ή ευθύνης της (βλ., υπ' αυτήν την έννοια, απόφαση της 7ης Ιουνίου 1983, 100/80 έως 103/80, Musique

Diffussion française κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1983, σ. 1825, σκέψη 97), πρέπει τουλάχιστον να είναι δυνατό να διαπιστωθεί ότι η συμπεριφορά αυτών ειδικώς των προσώπων, ήτοι αυτών που τέλεσαν την προσαπτόμενη πράξη, συνιστούσε πταίσμα.

91 Σε ορισμένες παλαιότερες αποφάσεις, η Επιτροπή και το Δικαστήριο έλαβαν ως αφετηρία μια έννοια του πταίσματος κατά την οποία υπάρχει πταίσμα της ίδιας της επιχειρήσεως και δεν της καταλογίζονται απλώς και μόνον τα πταίσματα των φυσικών προσώπων [βλ. απόφαση 82/203/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 27ης Νοεμβρίου 1981, περί διαδικασίας εφαρμογής του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ [IV/30.188 — Moët και Chandon (London) Ltd] (ΕΕ 1982, L 94, σ. 7, 10), και απόφαση 82/267/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 6ης Ιανουαρίου 1982, αναφερόμενη σε διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ (IV/28.748 — AEG-Telefunken) (ΕΕ L 117, σ. 15, 27)). Η αναφορά σε υπαιτιότητα της ίδιας της επιχειρήσεως συνιστά, εντούτοις, απλώς και μόνον αναγνώριση πταίσματος ως προς την οργάνωσή της, για το οποίο δεν ελήφθησαν υπόψη οι διάφορες αντικειμενικώς παράνομες πράξεις των συνεργατών της. Εν προκειμένω, ούτε από την προσβαλλόμενη απόφαση ούτε από την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση που την επιβεβαίωσε προκύπτει το περιεχόμενο του πταίσματος που προσάπτεται στην αναιρεσείουσα. Η Επιτροπή και το Πρωτοδικείο όφειλαν τουλάχιστον να αποδείξουν ότι μπορούσαν να προσαφθούν στην αναιρεσείουσα πλημμέλειες ως προς την οργάνωσή της ή παραβάσεις του καθήκοντος εποπτείας [βλ., ως προς αυτό, το σημείο 17 της αποφάσεως 83/667/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 5ης Δεκεμβρίου 1983, σχετικά με διαδικασία κατ' εφαρμογή του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ [υπόθεση IV/30.671 — IPTC Belgium) (ΕΕ L 376, σ. 7), και το σημείο 21 της αποφάσεως 85/79/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 14ης Δεκεμβρίου 1984, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ (IV/30.809 — John Deere) (ΕΕ 1985 L 35, σ. 58)].

92 Η Επιτροπή θεωρεί ότι η άποψη της αναιρεσείουσας ότι δεν μπορούν να καταλογιστούν σε μια επιχείρηση οι πράξεις ενός συνεργάτη της παρά μόνον εφόσον αυτός συγκεντρώνει στο πρόσωπό του όλα τα αντικειμενικά και υποκειμενικά στοιχεία μιας παραβάσεως δεν είναι συμβατή με τη φύση του δικαίου του ανταγωνισμού ως δικαίου επιχειρήσεων ούτε με την κατανομή της εργασίας στο πλαίσιο της οργανώσεώς τους.

93 Ομοίως, όλες οι πράξεις των προσώπων που είναι εξουσιοδοτημένα να ενεργούν για λογαριασμό επιχειρήσεων καταλογίζονται σε αυτές (βλ. προπαρατεθείσα απόφαση Musique Diffussion française κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 97). Αυτό προκύπτει σαφώς από τη σκέψη 234 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, με την οποία το Πρωτοδικείο επιβεβαίωσε το συμπέρασμα της Επιτροπής ότι οι πράξεις της αναιρεσείουσας συνιστούσαν μία και μοναδική παράβαση.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

94 Με τη σκέψη 334 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, το Πρωτοδικείο διαπίστωσε ότι η αναιρεσείουσα είχε λάβει μέτρα αποβλέποντα στη στεγανοποίηση της ιταλικής αγοράς και ότι, δεδομένης της υπάρξεως πάγιας νομολογίας κατά την οποία οι στεγανοποιήσεις των αγορών αντιβαίνουν προς τους κοινοτικούς κανόνες περί ανταγωνισμού, δεν μπορούσε να αγνοεί ότι η συμπεριφορά της είχε ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού.

95 Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ο δικηγόρος της αναιρεσείουσας που κλήθηκε από το Δικαστήριο να παράσχει διευκρινίσεις ως προς τον τέταρτο λόγο αναιρέσεως, επισήμανε ότι, προκειμένου να αποδειχθεί η εκ προθέσεως παράβαση, η Επιτροπή και το Πρωτοδικείο όφειλαν να προσδιορίσουν τα πρόσωπα που είχαν υποπέσει σε πταίσμα και που έπρεπε, ως εκ τούτου, να θεωρηθούν υπεύθυνα για τη διαπραχθείσα παράβαση ή, τουλάχιστον, το πρόσωπο που έπρεπε να θεωρηθεί υπεύθυνο για την πλημμελή οργάνωση της αναιρεσείουσας η οποία οδήγησε σε μια τέτοια παράβαση.

96 Πρέπει συναφώς να σημειωθεί ότι η άποψη της αναιρεσείουσας δεν μπορεί να εφαρμοστεί στο κοινοτικό δίκαιο του ανταγωνισμού, στο πλαίσιο του οποίου οι διαπραχθείσες παραβάσεις οδηγούν στην επιβολή προστίμων που, κατά το

άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17, επιβάλλονται στις επιχειρήσεις που εμπλέκονται στην παράβαση εκ προθέσεως ή εξ αμελείας. Η παράγραφος 4 της διατάξεως αυτής αναφέρει, εξάλλου, ότι οι αποφάσεις με τις οποίες επιβάλλεται τέτοιου είδους πρόστιμο δεν είναι ποινικής φύσεως.

97 Πρέπει να προστεθεί ότι, αν η άποψη της αναιρεσείουσας γίνει δεκτή, επηρεάζεται σημαντικά η αποτελεσματικότητα του κοινοτικού δικαίου του ανταγωνισμού.

98 Συνεπώς, σε αντίθεση προς ό,τι υποστηρίζει η αναιρεσείουσα, το Πρωτοδικείο δεν υπέπεσε σε ουδεμία πλάνη περί το δίκαιο, θεωρώντας αποδεδειγμένη την εκ προθέσεως διάπραξη παραβάσεως και μη απαιτώντας τον προσδιορισμό των προσώπων που είχαν υποπέσει σε πταίσμα στους κόλπους της επιχειρήσεως ή που έπρεπε να θεωρηθούν υπεύθυνα για την πλημμελή ενδεχομένως οργάνωσή της.

99 Επομένως, ο τέταρτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί.

Επί του πέμπτου λόγου αναιρέσεως

Επιχειρηματολογία των διαδίκων

100 Με τον πέμπτο λόγο αναιρέσεως, η αναιρεσείουσα ισχυρίζεται ότι η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση στηρίζεται σε διαφορετικά πραγματικά περιστατικά από αυτά στα

οποία στηρίζεται η προσβαλλόμενη απόφαση. Συναφώς υποστηρίζει ότι η Επιτροπή, με την απόφασή της αυτή, θεμελίωσε την παράβαση του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης στην ύπαρξη δέσμης μέτρων τα οποία αντιμετώπισε ως μία και μοναδική παράβαση. Το Πρωτοδικείο δεν επιβεβαίωσε την ανάλυση της Επιτροπής όσον αφορά την πολιτική στον τομέα του περιθωρίου, όπως αυτή προκύπτει από τις αιτιολογικές σκέψεις 62 έως 72 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ούτε την εκτιθέμενη στις αιτιολογικές σκέψεις 93 έως 97 ανάλυσή της σχετικά με τις καταγγελίες συμβάσεων αντιπροσωπείας (βλ., αντιστοίχως, σκέψεις 65 έως 72 και 166 έως 169 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως) ούτε, κατά συνέπεια, την ύπαρξη ενιαίας γενικής στρατηγικής της αναιρεσείουσας που, κατά την Επιτροπή, αποτελούνταν από επτά σύνολα στοιχείων.

101 Ακόμη και αν, κατά την άποψη του Πρωτοδικείου, τα λοιπά μέτρα, θεωρούμενα μεμονωμένα, ήταν αντίθετα προς το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, το Πρωτοδικείο δεν μπορεί να αντικαταστήσει τα πραγματικά περιστατικά στα οποία στηρίζεται η προσβαλλόμενη απόφαση με άλλα πραγματικά περιστατικά και να εικάσει ότι η Επιτροπή θα είχε λάβει την ίδια απόφαση σε μια τέτοια περίπτωση. Αν το Πρωτοδικείο, κατά τον έλεγχό του, δεν επιβεβαιώσει τα πραγματικά περιστατικά στα οποία στηρίζεται η απόφαση, οφείλει να ακυρώσει την εν λόγω απόφαση.

102 Η Επιτροπή υποστηρίζει, αντιθέτως, ότι τόσο η ίδια όσο και το Πρωτοδικείο εκτίμησαν τα ίδια πραγματικά περιστατικά. Το γεγονός ότι το Πρωτοδικείο έκρινε ότι τα αποδεικτικά στοιχεία που προσκόμισε η Επιτροπή ως προς τα μνημονευόμενα στη σκέψη 100 της παρούσας αποφάσεως δύο ζητήματα ήταν ανεπαρκή δεν ασκεί επιρροή ως προς το βάσιμο της εκτιμήσεώς του. Η Επιτροπή προσθέτει ότι, αν μπορούν να προσκομιστούν επαρκή αποδεικτικά στοιχεία για ορισμένες μόνον από τις αντίθετες προς τον ανταγωνισμό πράξεις που προσάπτονται συνολικά στην οικεία επιχείρηση, η ομαδοποίηση των πράξεων αυτών σε μία και μοναδική παράβαση δεν εμποδίζει το Πρωτοδικείο να επιβεβαιώσει το κύρος της εν λόγω αποφάσεως κατά το μέτρο που αφορά τις αποδεδειγμένες πράξεις. Αν οι πράξεις αυτές, αξιολογούμενες μεμονωμένα, πρέπει να θεωρηθούν ως μία και μοναδική παράβαση λόγω του ενιαίου οικονομικού σκοπού τους, το Πρωτοδικείο μπορεί κάλλιστα να το διαπιστώσει. Κατά την Επιτροπή, αυτό συνέβη εν προκειμένω (βλ. σκέψη 234 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως).

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

103 Συναφώς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το γεγονός ότι, με την προσβαλλόμενη απόφαση, η Επιτροπή θεώρησε ότι η προσαπτόμενη στην αναιρεσείουσα παράβαση αποτελούνταν από δέσμη μέτρων δεν εμποδίζει το Πρωτοδικείο να προβεί στη μερική ακύρωση της αποφάσεως αυτής, εφόσον έκρινε ότι ορισμένα από τα μέτρα στα οποία συνίστατο η προσαπτόμενη παράβαση δεν είχαν αποδειχθεί, ούτε το εμποδίζει να επιβεβαιώσει ότι τα μέτρα των οποίων ο αντίθετος προς τον ανταγωνισμό χαρακτήρας είχε αποδειχθεί αποτελούσαν, λόγω του κοινού τους σκοπού, μία και μοναδική παράβαση.

104 Ειδικότερα, σε αντίθεση προς τους ισχυρισμούς της αναιρεσείουσας, το γεγονός ότι το Πρωτοδικείο επιβεβαίωσε τον ενιαίο χαρακτήρα της διαπραχθείσας παραβάσεως βασιζόμενο σε μέρος μόνον των μέτρων κατά των οποίων στρεφόταν η προσβαλλόμενη απόφαση ουδόλως συνεπάγεται ότι στήριξε την εκτίμησή του σε πραγματικά περιστατικά διαφορετικά από αυτά στα οποία στηρίχθηκε η εν λόγω απόφαση.

105 Επομένως, αυτός ο λόγος αναιρέσεως πρέπει επίσης να απορριφθεί.

Επί του έκτου λόγου αναιρέσεως

Επιχειρηματολογία των διαδίκων

106 Με τον έκτο λόγο αναιρέσεως, η αναιρεσείουσα ισχυρίζεται ότι, με τις σκέψεις 105 έως 115 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Πρωτοδικείο προσέβαλε το

δικαίωμα ακροάσεώς της, χρησιμοποιώντας εις βάρος της καταγγελίες καταναλωτών που είχε προσκομίσει η Επιτροπή κατά τη διάρκεια της δίκης, ως προς τις οποίες δεν μπόρεσε να εκφράσει την άποψή της κατά τη διοικητική διαδικασία.

107 Η Επιτροπή απομόνωσε και έλαβε υπόψη της, εις βάρος της αναιρεσείουσας, 15 μόνον καταγγελίες καταναλωτών που περιήλθαν σ' αυτή κατά τη διοικητική διαδικασία κατά την οποία είχε πρόσβαση στον φάκελο. Η αναιρεσείουσα απέκτησε πρόσβαση στις λοιπές καταγγελίες μόνον αφότου η Επιτροπή, κατόπιν διαταγής του Πρωτοδικείου της 12ης Ιουλίου 1999, της κοινοποίησε όλες τις καταγγελίες με έγγραφο της 10ης Αυγούστου 1999. Δεν είχε την ευκαιρία να διατυπώσει εγγράφως την άποψή της ως προς τις καταγγελίες αυτές. Επιπλέον, δεν είχε τη δυνατότητα να υποβάλει αναλυτικές παρατηρήσεις επ' αυτών ούτε να διευκρινίσει τις διάφορες ειδικές περιπτώσεις κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 7ης Οκτωβρίου 1999, καθότι ο χρόνος ομιλίας του δικηγόρου της περιορίστηκε σε 30 λεπτά.

108 Στη σκέψη 105 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Πρωτοδικείο παραθέτει όλη την αλληλογραφία και τα τηλεαντίγραφα που χρησιμοποιεί κατά της αναιρεσείουσας. Το ίδιο συμπέρασμα προκύπτει από τη σκέψη 115 της εν λόγω αποφάσεως, με την οποία το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι τα έγγραφα που παρατίθενται στις σκέψεις 106 έως 114 της ίδιας αποφάσεως και που εξετάστηκαν με την προσβαλλόμενη απόφαση αποκαλύπτουν κατά τρόπο επαρκώς αντιπροσωπευτικό την παρεμπόδιση των εξαγωγών. Το Πρωτοδικείο θεωρεί προφανώς τις καταγγελίες αυτές ως αντιπροσωπευτικές των λοιπών καταγγελιών, οι οποίες δεν διαβιβάστηκαν στην αναιρεσείουσα.

109 Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, το δικαίωμα ακροάσεως, ως δικαίωμα άμυνας, επιβάλλει να παρέχεται στην οικεία επιχείρηση η δυνατότητα, ήδη από το στάδιο της διοικητικής διαδικασίας, να καταστήσει λυσιτελώς γνωστή την άποψή της ως προς το υποστατό και την κρισιμότητα των πραγματικών περιστατικών, αιτιάσεων και συνθηκών που επικαλείται η Επιτροπή (βλ. σκέψη 311 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Εφόσον η Επιτροπή δεν έχει τη δυνατότητα να δικαιολογήσει εκ των υστέρων την απόφασή της επικαλούμενη αποδεικτικά μέσα που δεν κοινοποιήθηκαν στην οικεία επιχείρηση κατά τη διοικητική διαδικασία, ούτε το Πρωτοδικείο μπορεί να τα χρησιμοποιήσει κατά της εν λόγω επιχειρήσεως.

110 Η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι η αναιρεσείουσα, κατά την ενώπιον του Πρωτοδικείου συζήτηση, εξέφρασε την άποψή της σχετικά με το περιεχόμενο των καταγγελιών των καταναλωτών τις οποίες προσκόμισε στο πλαίσιο της διαδικασίας με έγγραφο της 20ής Αυγούστου 1999. Προσθέτει ότι η αναιρεσείουσα δεν ισχυρίστηκε ότι η Επιτροπή τής είχε ολικώς ή μερικώς αρνηθεί την πρόσβαση στις καταγγελίες αυτές κατά τη διοικητική διαδικασία και ούτε, κατ' επέκταση, ότι η χρησιμοποίησή τους εκ μέρους του Πρωτοδικείου θα ισοδυναμούσε με προσβολή του δικαιώματος ακροάσεως.

111 Επιπλέον, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι η αναιρεσείουσα αντιφάσκει προς το από 10 Δεκεμβρίου 1996 έγγραφο του εκπροσώπου της, λαμβανομένου υπόψη σε συνδυασμό με την επιβεβαιωτική δήλωση της 5ης Δεκεμβρίου 1996, με την οποία η κ. Pretzell, συνεργάτιδα του εκπροσώπου της αναιρεσείουσας, βεβαιώνει ότι είχε πλήρη πρόσβαση στον φάκελο της Επιτροπής στις 5 Δεκεμβρίου 1996.

112 Εξάλλου, από τη σκέψη 115 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως προκύπτει ότι το Πρωτοδικείο στηρίχθηκε αποκλειστικά στα έγγραφα που παρατίθενται στις σκέψεις 106 έως 114 της αποφάσεώς του και τα οποία εξέτασε η Επιτροπή με την προσβαλλόμενη απόφαση. Για τον λόγο αυτό είναι ανακριβής ο ισχυρισμός της αναιρεσείουσας ότι το Πρωτοδικείο χρησιμοποίησε το σύνολο των κατατεθεισών καταγγελιών ως εις βάρος της αποδεικτικά στοιχεία.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

113 Ο υπό εξέταση λόγος αναιρέσεως στηρίζεται στην υπόθεση ότι η αναιρεσείουσα έλαβε γνώση των καταγγελιών των καταναλωτών, τις οποίες προσκόμισε η Επιτροπή κατά τη διάρκεια της δίκης, το πρώτον ενώπιον του Πρωτοδικείου.

114 Η υπόθεση αυτή όμως είναι εσφαλμένη.

115 Συγκεκριμένα, όπως υποστηρίζει η Επιτροπή με το υπόμνημα αντικρούσεως, χωρίς η αναιρεσείουσα να την αντικρούσει ως προς αυτό, η αναιρεσείουσα είχε, κατά τη διοικητική διαδικασία, πλήρη πρόσβαση στον φάκελο της Επιτροπής, περιλαμβανομένων των εν λόγω καταγγελιών.

116 Υπό τις συνθήκες αυτές, ακόμη και αν υποτεθεί ότι, με τις σκέψεις 105 και 115 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, το Πρωτοδικείο χρησιμοποίησε, όπως ισχυρίζεται η αναιρεσείουσα, όχι μόνον τα έγγραφα που εξέτασε η Επιτροπή με την προσβαλλόμενη απόφαση αλλά και το σύνολο των καταγγελιών που είχαν κατατεθεί εναντίον της, η αναιρεσείουσα δεν μπορεί, εν πάση περιπτώσει, βασίμως να υποστηρίζει ότι το Πρωτοδικείο προσέβαλε το δικαίωμα ακροάσεώς της.

117 Συνεπώς, ο έκτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί.

Επί του εβδόμου λόγου αναιρέσεως

Επιχειρηματολογία των διαδίκων

118 Με τον έβδομο λόγο αναιρέσεως η αναιρεσείουσα ισχυρίζεται ότι το Πρωτοδικείο παρερμήνευσε την ουσία της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως που προβλέπει το άρθρο 190 της Συνθήκης, διαπιστώνοντας, με τη σκέψη 299 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η με την προσβαλλόμενη απόφαση απάντηση της Επιτροπής σε

ορισμένες από τις αντιρρήσεις που προέβαλε η αναιρεσείουσα κατόπιν της κοινοποιήσεως των αιτιάσεων ήταν επαρκής. Η αιτιολογία με την οποία η Επιτροπή, χωρίς συγκεκριμένη μέθοδο, αρκείται να εξετάσει ορισμένες από τις αντιρρήσεις της οικείας επιχειρήσεως, αγνοώντας πλήρως τις υπόλοιπες, ούτε συμβάλλει στον αυτοέλεγχο της Επιτροπής ούτε πείθει την οικεία επιχείρηση για το βάσιμο της εκδιδομένης αποφάσεως ούτε παρέχει τη δυνατότητα να ενημερωθεί προσηκόντως το κοινό ως προς τις εκτιμήσεις που οδήγησαν την Επιτροπή στην έκδοση της αποφάσεώς της, οπότε δεν επιτελεί ορισμένες από τις λειτουργίες της αιτιολογήσεως. Η νομική αντίληψη στην οποία στηρίζεται η σκέψη 297 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως θέτει υπό αμφισβήτηση την ίδια την έννοια της διοικητικής διαδικασίας.

119 Συναφώς, είναι σημαντικό ότι, με την προσβαλλόμενη απόφαση, η Επιτροπή δεν εξέτασε, ή εξέτασε σχεδόν ελάχιστα, τις αντιρρήσεις που προέβαλε η αναιρεσείουσα απαντώντας στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, αντιρρήσεις σχετικές με το σύστημα του σπαστού περιθωρίου καθώς και με τη διάρκεια της παραβάσεως, δύο σημεία βάσει των οποίων το Πρωτοδικείο ακύρωσε την εν λόγω απόφαση.

120 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι ο λόγος αυτός είναι μερικώς απαράδεκτος και ότι, κατά τα λοιπά, είναι αβάσιμος.

121 Δεδομένου ότι το Πρωτοδικείο ακύρωσε την προσβαλλόμενη απόφαση ως προς τα δύο σημεία που μνημονεύει η αναιρεσείουσα, το Δικαστήριο δεν μπορεί να τα ακυρώσει εκ νέου, ακόμη και αν παρατηρείται ως προς αυτά έλλειψη αιτιολογίας, ζήτημα που το Πρωτοδικείο εξέτασε εξάλλου και απέρριψε ρητά με τις σκέψεις 299 και 300 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως. Η αναιρεσείουσα δεν αναφέρει τα λοιπά σημεία στα οποία στηρίζει την άποψή της ότι η εν λόγω απόφαση είναι πλημμελής λόγω ελλείψεως αιτιολογίας που μπορεί να επιφέρει την ακύρωσή της ούτε υποστηρίζει ότι το Πρωτοδικείο όφειλε να ακυρώσει την απόφαση στο σύνολό της λόγω ελλείψεως αιτιολογίας ως προς τα δύο προαναφερθέντα σημεία.

122 Η αναιρεσείουσα αλλοιώνει τη φύση των εκτιμήσεων της σκέψεως 299 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, με την οποία το Πρωτοδικείο τονίζει ότι η Επιτροπή που, εν πάση περιπτώσει, είχε τηρήσει την υποχρέωση αιτιολογίας (σκέψεις 297 και 298), απάντησε περαιτέρω ρητά σε ορισμένες από τις παρατηρήσεις που υπέβαλε η αναιρεσείουσα και η Audi κατόπιν της ανακοινώσεως των αιτιάσεων. Δεν μπορεί να συναχθεί από τις εκτιμήσεις αυτές ότι δεν ήταν αναγκαίο να απαντήσει η Επιτροπή στις λοιπές αντιρρήσεις που προβλήθηκαν κατόπιν της εν λόγω ανακοινώσεως και ότι μπορούσε απλώς να τις αγνοήσει. Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει μόνον ότι η Επιτροπή αιτιολόγησε προσηκόντως την εκτίμησή της ως προς τα κατασχεθέντα έγγραφα, διευκρινίζοντας τον λόγο για τον οποίο θεωρούσε ότι, βάσει των εγγράφων αυτών, μπορούσε να αποδειχθεί η ύπαρξη της προβαλλόμενης παραβάσεως. Επιπλέον, ουδόλως προκύπτει από τη νομολογία του Δικαστηρίου ότι η Επιτροπή όφειλε να απαντήσει σημείο προς σημείο στις διάφορες ερμηνείες που είχε δώσει η αναιρεσείουσα στα έγγραφα αυτά με την απάντησή της προς την ανακοίνωση των αιτιάσεων.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

123 Ο υπό εξέταση λόγος αναιρέσεως αποτελείται από δύο σκέλη. Με το πρώτο σκέλος του, η αναιρεσείουσα προσάπτει κατ' ουσίαν στο Πρωτοδικείο ότι όρισε εσφαλμένα, με τη σκέψη 297 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, τις επιταγές που πρέπει να πληροί η αιτιολογία μιας αποφάσεως της Επιτροπής όπως η προσβαλλόμενη. Με το δεύτερο σκέλος του ίδιου λόγου, η αναιρεσείουσα προσάπτει στο Πρωτοδικείο ότι εκτίμησε επίσης εσφαλμένα το περιεχόμενο της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως που υπέχει η Επιτροπή από το άρθρο 190 της Συνθήκης, διαπιστώνοντας, με τη σκέψη 299 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι αρκούσε αυτή να απαντήσει σε ορισμένες μόνον από τις αντιρρήσεις που προέβαλε η αναιρεσείουσα κατόπιν της ανακοινώσεως των αιτιάσεων.

124 Όσον αφορά το πρώτο σκέλος του λόγου αναιρέσεως, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά πάγια νομολογία, από την αιτιολογία που απαιτεί το άρθρο 190 της Συνθήκης πρέπει να προκύπτει κατά τρόπο σαφή και μη διφορούμενο η συλλογιστική της κοινοτικής αρχής που έχει εκδώσει την προσβαλλόμενη πράξη, ώστε οι μεν ενδια-

φερόμενοι να μπορούν, γνωρίζοντας τους λόγους που δικαιολογούν τη λήψη του μέτρου, να υπερασπιστούν τα δικαιώματά τους, το δε Δικαστήριο να ασκεί τον έλεγχό του (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 16ης Μαΐου 2002, C-482/99, Γαλλία κατά Επιτροπής, Συλλογή 2002, σ. I-4397, σκέψη 41).

125 Το Πρωτοδικείο, με τη σκέψη 297 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, αξιολόγησε την αιτιολογία της προσβαλλομένης αποφάσεως βάσει αυτών ακριβώς των κριτηρίων. Δεν μπορεί, συνεπώς, να του προσαφθεί ότι υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο ως προς αυτό.

126 Επομένως, το πρώτο σκέλος του έβδομου λόγου αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί.

127 Όσον αφορά το δεύτερο σκέλος του έβδομου λόγου αναιρέσεως, πρέπει να σημειωθεί ότι, καίτοι δυνάμει του άρθρου 190 της Συνθήκης, η Επιτροπή υποχρεούται να αναφέρει τα πραγματικά περιστατικά τα οποία στηρίζουν την αιτιολογία της αποφάσεως και τη νομική συλλογιστική που την οδήγησαν να λάβει την εν λόγω απόφαση, η διάταξη αυτή δεν υποχρεώνει την Επιτροπή να πραγματεύεται όλα τα πραγματικά και νομικά σημεία που συζητήθηκαν κατά τη διοικητική διαδικασία (αποφάσεις της 17ης Ιανουαρίου 1984, 43/82 και 63/82, VBVB και VBBB κατά Επιτροπής, Συλλογή 1984, σ. 19, σκέψη 22, και της 11ης Ιουλίου 1989, 246/86, Belasco κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1989, σ. 2117, σκέψη 55).

128 Εν προκειμένω, το Πρωτοδικείο, με τις σκέψεις 298 έως 302 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, εξέθεσε τους λόγους για τους οποίους έκρινε ότι η προσβαλλόμενη απόφαση είναι επαρκώς αιτιολογημένη, υποστηρίζοντας περαιτέρω, με τη σκέψη 299, ότι η Επιτροπή είχε απαντήσει ρητά σε ορισμένες από τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν η αναιρεσείουσα και η Audi κατόπιν της ανακοινώσεως των αιτιάσεων.

129 Υπό τις συνθήκες αυτές, αυτή καθ' εαυτή η διαπίστωση ότι δεν εναπέκειτο στην Επιτροπή να απαντήσει σε όλες τις αναλυτικές αντιρρήσεις της αναιρεσείουσας, όπως αυτή περιέχεται στη σκέψη 299, δεν πάσχει ουδεμία πλάνη περί το δίκαιο.

130 Η αναιρεσείουσα υποστηρίζει, εντούτοις, ότι το Πρωτοδικείο όφειλε να απαιτήσει από την Επιτροπή να απαντήσει, με την προσβαλλόμενη απόφαση, τουλάχιστον στις αντιρρήσεις που προβλήθηκαν με την ανακοίνωση των αιτιάσεων σχετικά με το σύστημα του σπαστού περιθωρίου και τη διάρκεια της παραβάσεως, δύο σημεία βάσει των οποίων το Πρωτοδικείο ακύρωσε, με άλλη αιτιολογία, την εν λόγω απόφαση.

131 Ανεξάρτητα από το αν η αναιρεσείουσα προσάπτει παραδεκτώς στο Πρωτοδικείο ότι υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο σε σχέση με ένα μέρος της προσβαλλομένης αποφάσεως, το οποίο ακύρωσε με άλλη αιτιολογία, πρέπει συναφώς να σημειωθεί ότι, με τις σκέψεις 299 και 300 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Πρωτοδικείο εξήγησε τους λόγους για τους οποίους έκρινε ότι η απόφαση της Επιτροπής ήταν επαρκώς αιτιολογημένη όσον αφορά τη θέσπιση του συστήματος του σπαστού περιθωρίου και τη διάρκεια της παραβάσεως.

132 Σύμφωνα με την παρατιθέμενη στη σκέψη 127 της παρούσας αποφάσεως νομολογία, το Πρωτοδικείο, ενεργώντας κατ' αυτόν τον τρόπο, εκτίμησε ορθώς το περιεχόμενο της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως που προβλέπει το άρθρο 190 της Συνθήκης.

133 Συνεπώς, το δεύτερο σκέλος του έβδομου λόγου αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί.

134 Κατόπιν των προεκτεθέντων, ο έβδομος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό του.

Επί του ογδόου λόγου αναιρέσεως

Επιχειρηματολογία των διαδίκων

135 Με τον όγδοο λόγο αναιρέσεως η αναιρεσείουσα ισχυρίζεται ότι το Πρωτοδικείο δεν τήρησε την υποχρέωση αιτιολογήσεως που υπείχε από τις συνδυασμένες διατάξεις των άρθρων 46 και 33 του Οργανισμού ΕΚ του Δικαστηρίου, καθότι δεν εξέθεσε επαρκώς, στις σκέψεις 347 και 348 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, τους λόγους για τους οποίους έκρινε ότι δικαιολογούνταν πρόστιμο 90 000 000 ευρώ.

136 Εν προκειμένω, επιβάλλεται αναλυτικότερη αιτιολογία, καθόσον μάλιστα η Επιτροπή αιτιολόγησε πολύ τεκμηριωμένα το πρόστιμο των 102 000 000 ευρώ που επέβαλε στην αναιρεσείουσα. Λαμβανομένων υπόψη των διαπιστώσεων που περιέχονται στις σκέψεις 72 (σύστημα σπαστού περιθωρίου), 169 (καταγγελίες συμβάσεων αντιπροσωπείας), 344 και 346 (διάρκεια της παραβάσεως που πρέπει να ληφθεί υπόψη για τον υπολογισμό του προστίμου) της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, αν το Πρωτοδικείο είχε εφαρμόσει τα κριτήρια που χρησιμοποιεί η Επιτροπή, το πρόστιμο θα ήταν σημαντικά χαμηλότερο (περίπου 50 000 000 ευρώ).

137 Η τελευταία περίοδος της σκέψεως 347 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως είναι ενδεικτική του είδους της αιτιολογίας που χρησιμοποιεί το Πρωτοδικείο. Συγκεκριμένα, η ανακριβής διατύπωση της περιόδου αυτής δεν παρέχει τη δυνατότητα να επαληθευτεί η βαρύτητα που απέδωσε το Πρωτοδικείο στις διάφορες συμπεριφορές.

Εξάλλου, η διατύπωση που χρησιμοποίησε σημαίνει ότι το γεγονός ότι οι δύο βασικές αιτιάσεις δεν είναι αποδεδειγμένες ουδεμία επιρροή ασκεί ως προς τη βαρύτητα της προβαλλομένης παραβάσεως. Επιπλέον, η σχετική με τη διάρκεια της παραβάσεως διαπίστωση της σκέψεως 346 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως δεν ελήφθη στην πράξη υπόψη για τον υπολογισμό του ποσού του προστίμου.

138 Στη σκέψη 347 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως το Πρωτοδικείο όφειλε να μη λάβει υπόψη του τη σχέση μεταξύ του προστίμου και του κύκλου εργασιών του ομίλου Volkswagen, δεδομένου ότι το στοιχείο αυτό είχε αναφερθεί μόνο κατά την ενώπιον του Πρωτοδικείου διαδικασία και όχι με την προσβαλλόμενη απόφαση (βλ. απόφαση της 11ης Μαρτίου 1999, T-141/94, Thyssen Stahl κατά Επιτροπής, Συλλογή 1999, σ. II-347, σκέψη 623). Επιπλέον, σύμφωνα με το άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17, ο κύκλος εργασιών ασκεί επιρροή μόνον όσον αφορά το ανώτατο όριο του προστίμου και δεν μπορεί να λειτουργήσει ως κριτήριο υπολογισμού του ποσού του.

139 Ασφαλώς, κατά τη νομολογία, όταν το Δικαστήριο αποφαίνεται επί νομικών ζητημάτων στο πλαίσιο αιτήσεως αναιρέσεως δεν πρέπει να υποκαθιστά, για λόγους επιείκειας, την κρίση του στην κρίση του Πρωτοδικείου, αποφαινομένου κατά πλήρη δικαιοδοσία, επί του ύψους των προστίμων που επιβάλλονται σε επιχειρήσεις οι οποίες παραβιάζουν το κοινοτικό δίκαιο (απόφαση της 6ης Απριλίου 1995, C-310/93 P, BPB Industries και British Gypsum κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. I-865, σκέψη 34). Εντούτοις, το Δικαστήριο πρέπει να είναι τουλάχιστον σε θέση να επαληθεύσει αν το Πρωτοδικείο, καθορίζοντας το ποσό του προστίμου, δεν υπερέβη τα όρια των εξουσιών ελέγχου που διαθέτει. Το Δικαστήριο δεν έχει αυτή τη δυνατότητα αν το Πρωτοδικείο ναι μεν δεν αιτιολογεί σαφώς τους λόγους για τους οποίους αποκλίνει από τα κριτήρια που εφαρμόζει η Επιτροπή, όπως αυτά ορίζονται στην ανακοίνωση σχετικά με τις κατευθυντήριες γραμμές για τον υπολογισμό των προστίμων που επιβάλλονται κατ' εφαρμογή του άρθρου 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17 και του άρθρου 65, παράγραφος 5, της Συνθήκης ΕΚΑΧ (ΕΕ 1998, C 9, σ. 3) και έχουν ως αντικείμενο να εξασφαλίζουν την ίση μεταχείριση των επιχειρήσεων, αλλά θεωρεί ότι ένα πρόστιμο 90 000 000 ευρώ είναι δικαιολογημένο. Αυτό είναι το δίδαγμα της αποφάσεως της 16ης Νοεμβρίου 2000, C-291/98 P, Sarrió κατά Επιτροπής (Συλλογή 2000, σ. I-9991, σκέψη 98).

140 Η Επιτροπή θεωρεί ότι ο λόγος αυτός είναι προδήλως αβάσιμος. Το Πρωτοδικείο διαθέτει πλήρη δικαιοδοσία όταν αποφαίνεται επί του ποσού των προστίμων που

επιβάλλονται στις επιχειρήσεις. Επομένως, δεν δεσμεύεται από τα κριτήρια της Επιτροπής σχετικά με τον υπολογισμό του επιβληθέντος στην αναιρεσείουσα προστίμου. Κατά την εξέταση της υπό κρίση υποθέσεως, για τον καθορισμό του ποσού του προστίμου, το Πρωτοδικείο δεν παρεμποδίστηκε, στο πλαίσιο της πλήρους δικαιοδοσίας του, να λάβει υπόψη του τη σχέση μεταξύ του ποσού του επιβληθέντος προστίμου και του κύκλου εργασιών του ομίλου Volkswagen.

141 Εν πάση περιπτώσει, η αιτιολογία ότι το Πρωτοδικείο μείωσε το ποσό του προστίμου σε 90 000 000 ευρώ, στο πλαίσιο της πλήρους δικαιοδοσίας του, είναι επαρκής από κάθε άποψη.

142 Με την προπαρατεθείσα απόφαση Sarrió κατά Επιτροπής διαπιστώνεται απλώς ότι το Πρωτοδικείο δεν δεσμεύεται από τη μέθοδο υπολογισμού που χρησιμοποιεί η Επιτροπή και ότι δεν έχει δικαίωμα, στο πλαίσιο διαδικασίας κατά την οποία διάφορες επιχειρήσεις εμπλέκονται στην ίδια παράβαση, να προβαίνει σε διακρίσεις μεταξύ των επιχειρήσεων αυτών χωρίς να παρέχει την κατάλληλη εξήγηση. Η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση εκδόθηκε, ωστόσο, στο πλαίσιο διαδικασίας που αφορούσε μόνον την αναιρεσείουσα.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

143 Πρέπει συναφώς να σημειωθεί ότι, με τη σκέψη 347 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Πρωτοδικείο επισήμανε κατ' αρχάς ότι η μείωση του προστίμου δεν πρέπει να είναι οπωσδήποτε αναλογική της μειώσεως της διάρκειας της παραβάσεως που έλαβε υπόψη της η Επιτροπή ούτε να αντιστοιχεί στα ποσοστά αυξήσεως που υπολόγισε η Επιτροπή, καθότι απόκειται σ' αυτό, στο πλαίσιο της πλήρους δικαιοδοσίας του, να εκτιμήσει τα περιστατικά της υποθέσεως προκειμένου να προσδιορίσει το ποσό του προστίμου. Αφού τόνισε ακολούθως ότι η συμφυής προς τη διαπραχθείσα παράβαση ιδιαίτερη βαρύτητα, όπως αυτή διαπιστώθηκε στη

σκέψη 336 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ήτοι η στεγανοποίηση της ιταλικής αγοράς, καθιστούσε αναγκαίο ένα πράγματι αποτρεπτικό πρόστιμο, το Πρωτοδικείο διαπίστωσε ότι το πρόστιμο που επέβαλε η Επιτροπή στην αναιρεσείουσα δεν είχε αφύσικα υψηλό χαρακτήρα, λαμβανομένου υπόψη του κύκλου εργασιών του ομίλου Volkswagen για το 1997 στα τρία κράτη τα οποία αφορούσε η παράβαση, ήτοι Ιταλία, Γερμανία και Αυστρία, καθώς και εντός της Ευρωπαϊκής Ενώσεως. Τέλος, το Πρωτοδικείο έκρινε ότι η απόρριψη των αιτημάτων της Επιτροπής όσον αφορά το σύστημα του σπαστού περιθωρίου και την καταγγελία ορισμένων συμβάσεων αντιπροσωπείας δεν μειώνει την ιδιαίτερη βαρύτητα της εν λόγω παραβάσεως, η οποία θεμελιώθηκε προσηκόντως με την απόδειξη των λοιπών προσαπτομένων συμπεριφορών.

144 Βάσει του συνόλου των πραγματικών περιστατικών και των εκτιμήσεων που υπομνήσθηκαν στην προηγούμενη σκέψη, το Πρωτοδικείο έκρινε, με τη σκέψη 348 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι ήταν δικαιολογημένος ο περιορισμός του ποσού του προστίμου σε 90 000 000 ευρώ.

145 Ο υπό εξέταση λόγος αναιρέσεως περιλαμβάνει κατ' ουσίαν τρεις αιτιάσεις. Πρώτον, η αναιρεσείουσα, επικαλούμενη την προπαρατεθείσα απόφαση Sarrió κατά Επιτροπής, προσάπτει στο Πρωτοδικείο ότι δεν ανέφερε σαφώς τους λόγους για τους οποίους απέκλινε από τα κριτήρια που έλαβε υπόψη η Επιτροπή για τον προσδιορισμό του ποσού του προστίμου. Δεύτερον, ισχυρίζεται ότι το Πρωτοδικείο όφειλε να μη λάβει υπόψη του τη σχέση μεταξύ του προστίμου και του κύκλου εργασιών του ομίλου Volkswagen, δεδομένου ότι, αφενός, το στοιχείο αυτό είχε αναφερθεί μόνο κατά την ενώπιον του Πρωτοδικείου διαδικασία και, αφετέρου, σύμφωνα με το άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17, ο κύκλος εργασιών ασκεί επιρροή μόνον όσον αφορά το ανώτατο όριο του προστίμου και δεν μπορεί να λειτουργήσει ως κριτήριο υπολογισμού του ποσού του. Τρίτον, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι η διατύπωση του Πρωτοδικείου στη σκέψη 347 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως είναι ανακριβής και δεν παρέχει τη δυνατότητα επαληθεύσεως της βαρύτητας που απέδωσε στις διάφορες συμπεριφορές και ότι το Πρωτοδικείο δεν έλαβε στην πράξη υπόψη του, κατά τον υπολογισμό του ποσού του προστίμου, αφενός, την απόρριψη της αναλύσεως της Επιτροπής όσον αφορά το σύστημα σπαστού περιθωρίου και την καταγγελία των συμβάσεων αντιπροσωπείας και, αφετέρου, τον περιορισμό της

διάρκειας της παραβάσεως στον οποίο το ίδιο κατέληξε. Η αναιρεσείουσα καταλήγει ότι το Πρωτοδικείο δεν εξέθεσε επαρκώς τους λόγους για τους οποίους έκρινε ότι ένα πρόστιμο 90 000 000 ευρώ ήταν δικαιολογημένο.

146 Όσον αφορά την πρώτη αιτίαση, επιβάλλεται η υπόμνηση ότι, με τις σκέψεις 97 και 98 της προπαρατεθείσας αποφάσεως Sarrió κατά Επιτροπής, το Δικαστήριο έκρινε ότι η άσκηση πλήρους δικαιοδοσίας δεν επιτρέπει στο Πρωτοδικείο, κατά την επιμέτρηση των προστίμων που επιβάλλει, να ασκεί διακρίσεις μεταξύ επιχειρήσεων που έχουν μετάσχει σε συμφωνία αντίθετη προς το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης και ότι, αν το Πρωτοδικείο σκοπεύει να αποκλίνει, ειδικώς έναντι μιας από τις επιχειρήσεις αυτές, από τη μέθοδο υπολογισμού της Επιτροπής την οποία δεν έχει αμφισβητήσει, πρέπει να εξηγήσει τους λόγους με την απόφασή του.

147 Εντούτοις, η διαπίστωση αυτή δεν μπορεί να τύχει εν προκειμένω εφαρμογής, δεδομένου ότι η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση εκδόθηκε στο πλαίσιο διαδικασίας που αφορούσε αποκλειστικά την αναιρεσείουσα και ότι το Πρωτοδικείο, κατά την άσκηση της πλήρους δικαιοδοσίας του, δεν δεσμεύεται, κατ' αρχήν, από τη μέθοδο που χρησιμοποιεί η Επιτροπή για τον υπολογισμό των προστίμων (βλ., υπ' αυτή την έννοια, προπαρατεθείσα απόφαση Michelin κατά Επιτροπής, σκέψη 111).

148 Συνεπώς, η πρώτη αιτίαση πρέπει να απορριφθεί.

149 Όσον αφορά τη δεύτερη αιτίαση, αρκεί η διαπίστωση ότι, όταν το Πρωτοδικείο εκτιμά τα περιστατικά της υποθέσεως στο πλαίσιο της πλήρους δικαιοδοσίας του, μπορεί να λάβει υπόψη του, σύμφωνα με το άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17, τη σχέση μεταξύ του ποσού του επιβληθέντος από την Επιτροπή προστίμου και του κύκλου εργασιών της οικείας επιχειρήσεως. Εν πάση περιπτώσει, εν προκειμένω, το Πρωτοδικείο δεν χρησιμοποίησε τον κύκλο εργασιών του ομίλου Volkswagen ως κριτήριο για τον υπολογισμό του ποσού του επιβληθέντος στην

αναιρεσείουσα προστίμου, αλλά για να στηρίξει το ότι το ποσό αυτό δεν είναι αφύσικα υψηλό, όπως διαπιστώθηκε με τη σκέψη 347 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

150 Επομένως, η δεύτερη αιτίαση πρέπει να απορριφθεί.

151 Με την τρίτη αιτίαση η αναιρεσείουσα αμφισβητεί κατ' ουσίαν τον αναλογικό χαρακτήρα του ποσού του επιβληθέντος από το Πρωτοδικείο προστίμου, λαμβανομένων υπόψη των διαπιστώσεων στις οποίες αυτό προέβη και βάσει των οποίων απορρίφθηκαν δύο από τις αιτιάσεις της Επιτροπής, καθώς και της βαρύτητας και της διάρκειας της παραβάσεως. Εντούτοις, δεν απόκειται στο Δικαστήριο, όταν αποφαίνεται επί νομικών ζητημάτων στο πλαίσιο της αναιρετικής διαδικασίας, να υποκαθιστά, για λόγους επιείκειας, το Πρωτοδικείο, αποφαινόμενο κατά πλήρη δικαιοδοσία επί του ύψους των προστίμων που επιβάλλονται σε επιχειρήσεις λόγω παραβάσεως του κοινοτικού δικαίου. Επομένως, το Δικαστήριο δεν μπορεί, κατ' αναίρεση, να εξετάσει αν το ποσό του προστίμου που επέβαλε το Πρωτοδικείο κατά πλήρη δικαιοδοσία είναι ανάλογο προς τη βαρύτητα και τη διάρκεια της παραβάσεως, όπως διαπιστώθηκαν από το Πρωτοδικείο κατά την εκ μέρους του εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών (βλ. απόφαση της 15ης Οκτωβρίου 2002, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P έως C-252/99 P και C-254/99 P, Limburgse Vinyl Maatschappij, Συλλογή 2002, σ. I-8375, σκέψεις 611 έως 614). Εν πάση περιπτώσει, η αιτιολογία που περιέχεται στη σκέψη 347 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως δεν είναι παράλογη ή πλημμελής λόγω αντιφάσεων.

152 Επομένως, η αιτίαση αυτή πρέπει επίσης να απορριφθεί.

153 Κατόπιν των προεκτεθέντων, ο όγδοος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό του.

Επί του ενάτου λόγου αναιρέσεως

Επιχειρηματολογία των διαδίκων

154 Με τον ένατο λόγο αναιρέσεως η αναιρεσείουσα αμφισβητεί τη διαπίστωση του Πρωτοδικείου, στη σκέψη 283 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι πλημμέλεια όπως αυτή που απορρέει από τη διαρροή προς τον Τύπο του ποσού του προστίμου που της είχε επιβληθεί δεν μπορεί να επιφέρει την ακύρωση της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως παρά μόνον εφόσον αποδειχθεί ότι, αν δεν υφίστατο η πλημμέλεια αυτή, η εν λόγω απόφαση θα είχε διαφορετικό περιεχόμενο.

155 Θεωρεί, κατ' αρχάς, ότι οι αποφάσεις στις οποίες παραπέμπει το Πρωτοδικείο δεν ασκούν εν προκειμένω επιρροή για τον λόγο ότι αφορούν υποθέσεις στις οποίες τα πραγματικά περιστατικά ήταν διαφορετικά από αυτά της παρούσας υποθέσεως. Συναφώς, η σκέψη 91 της προπαρατεθείσας αποφάσεως Suiker Unie κ.λπ. κατά Επιτροπής εξηγείται από το γεγονός ότι η Επιτροπή δεν είχε, σε αντίθεση προς την παρούσα υπόθεση, εμμείνει με την απόφασή της στο σύνολο των αιτιάσεων που προέβαλε με την ανακοίνωση των αιτιάσεων (βλ. προπαρατεθείσα απόφαση Suiker Unie κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 92). Επιπλέον, από τη σκέψη 29 της προπαρατεθείσας αποφάσεως Dunlop Slazenger κατά Επιτροπής προκύπτει ότι, σε αντίθεση προς την παρούσα υπόθεση, δεν είχε επιλυθεί το ζήτημα αν οι υπηρεσίες της Επιτροπής ήταν υπεύθυνες για τη διαρροή.

156 Ακολούθως, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι, αν γινόταν δεκτό ότι πλημμέλειες όπως αυτές που διαπιστώθηκαν εν προκειμένω δεν μπορούν να θίξουν το κύρος της προσβαλλομένης αποφάσεως, κατά κανόνα δεν θα τους επιβαλλόταν κύρωση, καθότι μια επιχείρηση δεν θα ήταν ποτέ σε θέση να αποδείξει ότι η απόφαση θα ήταν διαφορετική αν η Επιτροπή είχε ενεργήσει νομίμως, ακόμη και στην περίπτωση που η εν λόγω επιχείρηση είχε τέλεια γνώση του φακέλου της Επιτροπής. Επομένως, το να επικαλεστεί η Επιτροπή τον ενδεχόμενο επηρεασμό της εν λόγω αποφάσεως, πράγμα που έπραξε εν προκειμένω, έπρεπε να αρκεί.

157 Συναφώς, δεν μπορεί να αποκλειστεί το ενδεχόμενο να δέχτηκαν τα μέλη της Επιτροπής την πρόταση σχετικά με το ποσό του προστίμου όχι επειδή τη θεωρούσαν δικαιολογημένη, αλλά επειδή δεν ήθελαν να αποδοκιμάσουν τον συνάδελφό τους που είχε ήδη δημοσιοποιήσει το ακριβές ποσό του προστίμου αυτού.

158 Τέλος, κατά την αναιρεσείουσα, δεδομένου ότι οι αρχές του τεκμηρίου της αθωότητας, της απαγορεύσεως της προσβολής της καλής φήμης της κατηγορουμένης επιχειρήσεως και της χρηστής κοινοτικής διοικήσεως, τις οποίες επικαλείται το Πρωτοδικείο, αφορούν το σύνολο της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως και όχι μόνον το ποσό του προστίμου, η μοναδική δυνατότητα κυρώσεως θα συνίστατο στην ακύρωση της αποφάσεως αυτής στο σύνολό της.

159 Η Επιτροπή υποστηρίζει, κατ' αρχάς, παραπέμποντας στις σκέψεις 91 και 92 της προπαρατεθείσας αποφάσεως Suiker Unie κ.λπ. κατά Επιτροπής και στη σκέψη 29 της αποφάσεως Dunlop Slazenger κατά Επιτροπής, ότι, παρά τον ισχυρισμό της αναιρεσείουσας ότι τα πραγματικά περιστατικά των υποθέσεων αυτών ήταν διαφορετικά από αυτά της υπό κρίση υποθέσεως και ότι, επομένως, δεν είναι δυνατό να ληφθεί υπόψη η πάγια νομολογία που παραθέτει το Πρωτοδικείο, τα πραγματικά αυτά περιστατικά στήριξαν παρεμπίπτουσες μόνον κρίσεις του Δικαστηρίου και του Πρωτοδικείου που δεν αποτέλεσαν τη βάση της διαπιστώσεώς τους κατά την οποία, στις εν λόγω αποφάσεις, ουδόλως προκύπτει ότι η προσβαλλόμενη απόφαση δεν θα είχε εκδοθεί ή ότι το περιεχόμενό της θα ήταν διαφορετικό αν δεν υφίστατο η πλημμέλεια αυτή.

160 Ακολούθως, ισχυρίζεται ότι πρέπει να γίνεται διάκριση μεταξύ της διατυπώσεως της γνώμης ενός μέλους της Επιτροπής και της αποφάσεως της Επιτροπής, η οποία λαμβάνεται και εκδίδεται σύμφωνα με την αρχή της συλλογικότητας.

161 Οι δημόσιες δηλώσεις των μελών της Επιτροπής ουδεμία σημασία έχουν όσον αφορά την απόφαση της Επιτροπής, εκτός αν επηρεάζουν το περιεχόμενό της. Το γεγονός ότι αυτό συνήθως δεν συμβαίνει δεν συνεπάγεται ότι απλώς και μόνον το ενδεχόμενο επηρεασμού της οικείας αποφάσεως λόγω μιας δημοσίας δηλώσεως οδηγεί οπωσδήποτε στην ακύρωσή της, με αποκλειστικό σκοπό να επιβληθεί κύρωση για τη δήλωση αυτή. Μια τέτοια κύρωση δεν έχει νομική βάση και είναι, περαιτέρω, δυσανάλογη.

162 Τέλος, το επιχείρημα της αναιρεσείουσας ότι η εκ μέρους των λοιπών μελών της Επιτροπής έγκριση της προτάσεως περί αποφάσεως υπαγορεύτηκε απλώς και μόνον από την επιθυμία τους να αποφύγουν την αποδοκιμασία του υπεύθυνου για τον ανταγωνισμό συναδέλφου τους αποτελεί απλή εικασία και δεν μπορεί να αντικαταστήσει την αναγκαία απόδειξη της υπάρξεως αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ της ανακοινώσεως στον Τύπο και του περιεχομένου της προσβαλλομένης αποφάσεως.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

163 Πρέπει κατ' αρχάς να σημειωθεί ότι το Πρωτοδικείο, αφού διαπίστωσε, με τις σκέψεις 280 έως 282 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι με τις διαρροές προς τον Τύπο με υψηλό βαθμό ακρίβειας πριν από την έκδοση της προσβαλλομένης αποφάσεως, ενός σημαντικού στοιχείου της αποφάσεως αυτής, ήτοι του προβλεπομένου ποσού του προστίμου, η Επιτροπή προσέβαλε την καλή φήμη της κατηγορούμενης επιχειρήσεως και το συμφέρον χρηστής κοινοτικής διοικήσεως, το Πρωτοδικείο απέρριψε το αίτημα της αναιρεσείουσας περί ακυρώσεως της εν λόγω αποφάσεως, με την αιτιολογία που περιέχεται στη σκέψη 283 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως και η οποία έχει ως εξής:

«Κατά πάγια νομολογία, πλημμέλεια όπως αυτή που διαπιστώθηκε ανωτέρω μπορεί να επιφέρει την ακύρωση της σχετικής αποφάσεως αν αποδειχθεί ότι, ελλείψει αυτής

της πλημμέλειας, η εν λόγω απόφαση θα είχε διαφορετικό περιεχόμενο ([προπαρατεθείσα] απόφαση του Δικαστηρίου Suiker Unie κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 91· απόφαση Dunlop Slazenger κατά Επιτροπής, προαναφερθείσα, σκέψη 29). Στην προκειμένη, όμως, υπόθεση η προσφεύγουσα δεν προσκόμισε μια τέτοια απόδειξη. Πράγματι, από κανένα στοιχείο δεν προκύπτει ότι αν δεν είχαν διαρρεύσει οι επίμαχες πληροφορίες η συμβουλευτική επιτροπή ή το σώμα των επιτρόπων θα είχαν τροποποιήσει το ποσό του προστίμου ή το περιεχόμενο της προτεινόμενης απόφασης».

164 Ακολούθως, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, σε αντίθεση προς τους ισχυρισμούς της αναιρεσείουσας, το Πρωτοδικείο ορθώς έκρινε ότι η παρατιθέμενη στη σκέψη 283 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως αιτιολογία ισχύει στην υπό κρίση περίπτωση. Συγκεκριμένα, εκτός από ορισμένες μη καθοριστικές διαφορές μεταξύ της παρούσας υποθέσεως και των υποθέσεων που οδήγησαν στις δύο παρατεθείσες από το Πρωτοδικείο αποφάσεις, αυτές είχαν ιδίως ως αντικείμενο να διευκρινίσουν τις συνέπειες που είναι δυνατό να επιφέρει, ως προς τη νομιμότητα της αποφάσεως των κοινοτικών αρχών, η διαρροή ενός από τα στοιχεία της αποφάσεως πριν από την έκδοσή της. Τέτοια ακριβώς πλημμέλεια υπήρχε και στην υπό κρίση υπόθεση, όπως διαπίστωσε το Πρωτοδικείο με τις σκέψεις 280 έως 282 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

165 Τέλος, πρέπει να προστεθεί ότι, σε αντίθεση προς τους ισχυρισμούς της αναιρεσείουσας, το κριτήριο που ελήφθη υπόψη στις δύο αποφάσεις που μνημονεύονται στη σκέψη 283 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ήτοι ότι η πλημμέλεια που απορρέει από την πρόωρη διαρροή ενός στοιχείου της αποφάσεως μπορεί να επιφέρει την ακύρωσή της μόνον εφόσον αποδειχθεί ότι, αν δεν υφίστατο η πλημμέλεια αυτή, η εν λόγω απόφαση θα είχε διαφορετικό περιεχόμενο, δεν συνεπάγεται ότι στην πράξη δεν επιβάλλονται κυρώσεις γι' αυτού του είδους τις παρατυπίες. Συγκεκριμένα, ανεξάρτητα από τη δυνατότητα ακυρώσεως της εν λόγω αποφάσεως στην περίπτωση που η διαπραχθείσα πλημμέλεια επηρεάζει το περιεχόμενό της, ο ενδιαφερόμενος μπορεί βασίμως να επιδιώξει τη θεμελίωση ευθύνης του οικείου θεσμικού οργάνου για τη ζημία που θεωρεί ότι υπέστη λόγω της πλημμέλειας αυτής.

166 Συνεπώς, ο ένατος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί.

167 Δεδομένου ότι κανένας από τους λόγους που προέβαλε η αναιρεσείουσα δεν μπορεί να γίνει δεκτός, η κύρια αίτηση αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό της.

Επί της αντίθετης αιτήσεως αναιρέσεως

Επιχειρηματολογία των διαδίκων

168 Η Επιτροπή αμφισβητεί, με την αίτησή της αναιρέσεως, τη διαπίστωση της σκέψεως 343 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως σύμφωνα με την οποία, ακόμη και στην περίπτωση που ο προβλεπόμενος στην «convenzione B» κανόνας του 15 % δεν έχει κοινοποιηθεί δεόντως, η Επιτροπή δεν μπορεί να θεωρήσει ότι ο κανόνας αυτός αποτελεί αυτός καθ' εαυτός στοιχείο που δικαιολογεί την αύξηση του ποσού που είχε οριστεί λόγω της βαρύτητας της παραβάσεως και, ως εκ τούτου, η περίοδος από το 1988 έως το 1992, κατά την οποία ο εν λόγω κανόνας αποτελούσε τη μοναδική πράξη που είχε προσαφθεί στην αναιρεσείουσα, δεν μπορεί να ληφθεί υπόψη για τον καθορισμό του ποσού του επιβληθέντος στην αναιρεσείουσα προστίμου.

169 Κατ' αυτόν τον τρόπο, το Πρωτοδικείο αντιφάσκει προς τη νομολογία του Δικαστηρίου που έχει παραθέσει στη σκέψη 342 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως,

κατά την οποία η προβλεπόμενη στο άρθρο 15, παράγραφος 5, στοιχείο α', του κανονισμού 17 απαγόρευση επιβολής προστίμων ισχύει μόνο για τις συμφωνίες που έχουν πράγματι κοινοποιηθεί κατά τον απαιτούμενο τύπο. Το γεγονός ότι η «convenzione B» κοινοποιήθηκε στην Επιτροπή το 1988 δεν μπορεί να δικαιολογήσει εξαίρεση από την αρχή αυτή.

170 Η τήρηση του προβλεπόμενου στο άρθρο 4 του κανονισμού 27 τύπου δεν αποτελεί αυτοσκοπό, αλλά αποβλέπει στο να καθιστά δυνατή για την Επιτροπή την εξέταση της κοινοποιηθείσας συμφωνίας όσον αφορά το δίκαιο του ανταγωνισμού, παρακινώντας τις οικείες επιχειρήσεις να της παράσχουν τα αναγκαία προς τούτο πληροφοριακά στοιχεία, υποβάλλοντας μεταξύ άλλων πλήρη έκθεση των πραγματικών περιστατικών.

171 Επιπλέον, λαμβανομένου υπόψη του εγγράφου που απηύθυνε η Επιτροπή στην Autogerma από το 1988 (βλ. σκέψη 342 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως), η αναιρεσείουσα δεν μπορούσε να περιμένει ότι η Επιτροπή θα θεωρούσε ότι, παρ' όλ' αυτά, η ανακοίνωση της νέας συμβάσεως και των παραρτημάτων της αποτελούσε προσήκουσα κοινοποίηση ή ότι θα εξέταζε τη σύμβαση αυτή βάσει του κοινοτικού δικαίου χωρίς να λάβει υπόψη της το γεγονός ότι ουδόλως είχε κοινοποιηθεί.

172 Συνεπώς, στο μέτρο που το Πρωτοδικείο μείωσε το ποσό του προστίμου σε 90 000 000 ευρώ χωρίς να λάβει υπόψη του την παράβαση που διαπράχθηκε λόγω της εφαρμογής του κανόνα του 15 % κατά την περίοδο 1988 έως 1992, η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση πρέπει να εξαφανιστεί λόγω παραβάσεως του άρθρου 15, παράγραφος 5, στοιχείο α', του κανονισμού 17. Κατά τη νομολογία (προπαρατεθείσα απόφαση BPB Industries και British Gypsum κατά Επιτροπής, σκέψη 34, και απόφαση της 16ης Νοεμβρίου 2000, C-280/98 P, Weig κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. I-9757, σκέψη 62), η υπόθεση πρέπει να αναπεμφθεί ενώπιον του Πρωτοδικείου, προκειμένου αυτό να καθορίσει εκ νέου το ποσό του προστίμου, λαμβάνοντας υπόψη την παράβαση που διαπράχθηκε κατά την εν λόγω περίοδο.

173 Η αναιρεσείουσα ισχυρίζεται ότι η απαλλαγή από το πρόστιμο που προβλέπεται σε περίπτωση νομότυπης κοινοποιήσεως δεν συνεπάγεται ότι ένα πρόστιμο πρέπει να επιβληθεί ή να αυξηθεί ελλείψει τέτοιας κοινοποιήσεως, καθότι το ποσό του προστίμου δεν εξαρτάται αποκλειστικά από τη διάρκεια αλλά και από τη βαρύτητα της παραβάσεως και τον βαθμό υπαιτιότητας της επιχειρήσεως που τη διέπραξε.

174 Δεδομένου ότι το Πρωτοδικείο διαθέτει, κατά την άσκηση της πλήρους δικαιοδοσίας του, ευρεία εξουσία εκτιμήσεως, το Δικαστήριο δεν μπορεί να εξαφανίσει την απόφασή του παρά μόνο στην περίπτωση πρόδηλης πλάνης περί το δίκαιο. Κρίνοντας ότι η εφαρμογή απλώς και μόνον του κανόνα του 15 %, την οποία η Επιτροπή γνώριζε αλλά δεν είχε απαγορεύσει, δεν δικαιολογούσε την επιβολή προστίμου στην αναιρεσείουσα, το Πρωτοδικείο δεν υπερέβη τα όρια της εξουσίας εκτιμήσεως που διαθέτει ως δικάζον επί πραγματικών περιστατικών.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

175 Με τη σκέψη 343 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Πρωτοδικείο έκρινε ότι, ανεξαρτήτως του αν η ανακοίνωση της «convenzione B» συνιστά ή όχι κοινοποίηση κατά την έννοια του κανονισμού 17, και μόνον λόγω του ότι η σύμβαση αυτή είχε ανακοινωθεί στην Επιτροπή από το 1988, η Επιτροπή δεν μπορούσε να συναγάγει ότι η σύμβαση αυτή καθ' εαυτή αποτελούσε στοιχείο που να δικαιολογεί αύξηση του ποσού που ορίστηκε λόγω της βαρύτητας της παραβάσεως.

176 Βάσει της διαπιστώσεως αυτής, το Πρωτοδικείο, με τη σκέψη 343 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, έκρινε ότι η περίοδος 1988 έως 1992, κατά την οποία ο προ-

βλεπόμενος στην «convenzione B» κανόνας του 15 % αποτελούσε τη μόνη προσαπτόμενη πράξη, δεν έπρεπε να ληφθεί υπόψη για τον υπολογισμό του προστίμου. Ακολούθως, μείωσε το πσό το προστίμου, λαμβάνοντας επίσης υπόψη το στοιχείο αυτό (σκέψεις 346 και 348 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως).

177 Σε αντίθεση προς ό,τι υποστηρίζει η Επιτροπή, η διαπίστωση του Πρωτοδικείου ότι η περίοδος 1988 έως 1992 δεν έπρεπε να ληφθεί υπόψη για τον υπολογισμό του προστίμου δεν πάσχει πλάνη περί το δίκαιο.

178 Συγκεκριμένα, αφενός, η επιχειρηματολογία της Επιτροπής στηρίζεται στην υπόθεση ότι το Πρωτοδικείο έσφαλε κατά την εφαρμογή του άρθρου 15, παράγραφος 5, στοιχείο α', του κανονισμού 17, που προβλέπει την απαλλαγή από το πρόστιμο μόνο για τις δεόντως κοινοποιηθείσες συμφωνίες. Η υπόθεση αυτή όμως είναι εσφαλμένη, καθότι, όπως επισημάνθηκε με τις σκέψεις 77 και 78 της παρούσας αποφάσεως, το Πρωτοδικείο δεν αποφάνθηκε επί του αν η ανακοίνωση της «convenzione B» στην Επιτροπή συνιστούσε κοινοποίηση υπό την έννοια του κανονισμού 17 ούτε, ως εκ τούτου, επί του αν ο προβλεπόμενος σ' αυτή κανόνας του 15 % μπορούσε να τύχει απαλλαγής από το πρόστιμο βάσει της διατάξεως αυτής.

179 Αφετέρου, σε μια περίπτωση όπως η υπό κρίση, στην οποία η διαπραχθείσα παράβαση αποτελούνταν από δέσμη μέτρων στα οποία περιλαμβανόταν και ο κανόνας του 15 %, το δε συνδυασμένο αποτέλεσμά της επήλθε από 1ης Ιανουαρίου 1993 (βλ. σκέψη 344 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως), δεν είναι σφάλμα να θεωρηθεί ότι είναι αδικαιολόγητη η αύξηση του ποσού του προστίμου λόγω της βαρύτητας της συνολικής παραβάσεως σε σχέση με περίοδο που προηγήθηκε της προαναφερθείσας ημερομηνίας, ήτοι μεταξύ 1988 και 1992, κατά την οποία υφίστατο

ένα μόνον από τα μέτρα που αποτελούσαν την παράβαση, το οποίο μάλιστα είχε, επιπλέον, ανακοινωθεί στην Επιτροπή. Ως εκ τούτου, το γεγονός ότι, κατά την εν λόγω περίοδο, δεν υφίστατο προσαπτόμενη συμπεριφορά παρέσχε στο Πρωτοδικείο τη δυνατότητα να καταλήξει ορθώς ότι η περίοδος αυτή δεν έπρεπε να ληφθεί υπόψη για τον υπολογισμό του προστίμου, παρόλο που ο κανόνας του 15 %, αν ληφθεί υπόψη μεμονωμένα, συνιστά μέτρο ασυμβίβαστο με το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης.

180 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι η αντίθετη αίτηση αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί.

Επί των δικαστικών εξόδων

181 Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, το οποίο εφαρμόζεται στην αναιρετική διαδικασία δυνάμει του άρθρου 118 του ίδιου κανονισμού, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα έξοδα, εφόσον υπήρχε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Το άρθρο 69, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, του εν λόγω κανονισμού προβλέπει, εντούτοις, ότι το Δικαστήριο μπορεί να αποφασίσει ότι κάθε διάδικος φέρει τα δικαστικά του έξοδα σε περίπτωση μερικής ήττας των διαδίκων. Δεδομένου ότι η αναιρεσείουσα ηττήθηκε στο πλαίσιο της κύριας αιτήσεως αναιρέσεως και η Επιτροπή ηττήθηκε στο πλαίσιο της αντίθετης αιτήσεως αναιρέσεως, κάθε διάδικος θα φέρει τα δικαστικά του έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα)

αποφασίζει:

1) Απορρίπτει την κύρια αίτηση και την αντίθετη αίτηση αναιρέσεως.

2) Κάθε διάδικος φέρει τα δικαστικά του έξοδα.

Puissochet Gulmann Σκουρής

Macken Colneric

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 18 Σεπτεμβρίου 2003.

Ο Γραμματέας Ο Πρόεδρος του έκτου τμήματος

R. Grass J.-P. Puissochet